MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 24647 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 380 - Barcelona, dijous 28 maig, 1936

BIBLIOTECA P. ARÚS

La setmana vinent començarem la publicació de la sèrie d'articles d'apassionant actualitat

Europa arran de l'abisme

per **H. R. Knickerbocker**

Ciència i religió

Els racionalistes del segle XIX estaven segurs que el que en deien «el conflicte entre la ciència i la religió» havia de tenir necessàriament per resultat final la desfeta d'aquesta darrera. Aquesta creença, com ho ha demostrat la història dels temps recents, no tenia fonament. La ciència no ha destruït pas la religió; l'ha transportada senzillament d'un pla a un altre. L'error dels nostres avis era degut en gran part al mal esmerç que feien d'una metàfora: la religió i la ciència eren representades com dos campions enemics que es daven força cops d'espasa i de destral de combat. Semblava que era la ciència qui tenia les armes més esmolades i se'n deduïa que la religió seria ràpidament reduïda a l'estat de cadàver mutilat i abandonat a la cuneta. Imatge lamentablement falsa. La religió i la ciència no han d'ésser considerades com dos duelistes, sinó com dues grans forces de la natura. Per parlar-ne, no hem de manllevar les nostres metàfores als camps de batalla, sinó als rius o a les cataractes; no cal apellar a l'estratègia, sinó a les ciències hidràuliques. Si una gelera travessa, tot baixant, el curs d'un riu, aquest no queda pas suprimit per això; segueix fluint, sia per sota del gruix de glaç, sia fressant-se una sortida per un altre costat.

El calvari de Guimiliau (Bretanya)

Quan els nostres avis parlaven del «conflicte entre la religió i la ciència», implicaven la victòria completa i definitiva d'un dels dos partits. Si haguessin formulat el problema en termes d'hidràulica i no de sang; si haguessin parlat, no del conflicte entre la religió i la ciència, sinó de la canalització de la religió per la ciència, haurien vist de seguida que no es tractava gens ni mica d'anihilar, sinó solament de desplaçar. Una metàfora exacta els hauria permès de preveure fins a un cert punt el curs que ha pres la història de llur època ençà.

L'home estava abans a mercè de les forces de la natura. Gràcies a la ciència i a les seves aplicacions, s'ha convertit, en una ampla mesura, en l'amo del seu destí. S'adona que pot controlar aquelles puixances abans hostils i salvatges i obligar-les a servir-lo i tot. Aquesta descoberta ha afeblit naturalment la seva antiga creença en una personalitat sobrehumana, transcendental, que regeix l'univers d'una manera arbitrària. Per això mateix ha vingut a ocupar-se cada vegada més de les realitats del món material que són del domini de les ciències, i cada vegada menys de les entitats metafísiques de la filosofia i de la teologia. I així la ciència ha produït un clima mental poc favorable al desenrotllament d'una religió absoluta de tipus tradicional.

No gens menys, els sentiments i els impulsos que són a la base de tota religió continuen existint. Els homes sempre tenen el desig d'ésser ascètics, busquen sempre alguna cosa a la qual fer sacrificis. Encara avui són perseguits per la necessitat de reverenciar alguna cosa o algú que els sigui superior, de descobrir, entre totes les relativitats de la ciència, el consol d'una certesa absoluta. En una paraula, la substància emotiva de la religió subsisteix, però sota una forma inacceptable. El clima mental contemporani és positivista, i això fins és cert pel que fa als practicants del culte de l'irracional. Els qui abans haurien adorat éssers sobrenaturals, ara estan en la impossibilitat de creure àdhuc en l'existència. Però no per això desitgen menys adorar... baldament sigui éssers naturals. Les religions dels temps passats es basaven sobre l'existència de personalitats invisibles, en les quals, de totes maneres, es creia. En els nostres dies, gràcies a la ciència, només s'ocupen d'entitats presents en el temps i l'espai. Les persones supersticioses es dedicaven abans a la metafísica. Algunes encara ho fan, però la majoria s'han transformat en positivistes que es neguen a venerar tot el que consideren com «irreal». D'això ve la fortuna de certs succedanis religiosos, com el nacionalisme, per exemple.

La nació, és veritat, és una abstracció basada sobre realitats reconfortants; per exemple, una secció de territori ben delimitada, poblada per una certa comunitat d'homes i de dones. Al contrari, la idea de Déu és enterament metafísica i els esperits immortals són, per definició, invisibles i immaterials, i per conseqüent «irreals». Per això, els objectius que perseguien els creients de les velles religions eren uns objectius metafísics. Buscaven fer-se els déus favorables, salvar llur ànima, assegurar-se la felicitat en una vida futura.

Els objectius perseguits pels fidels de les religions — actualment són reals i materials — s'esforcen a augmentar la puixança nacional, a perseguir els jueus o altres elements «sense valor racial», per exemple. En fi, els àngels i els sants de les velles religions són substituïts, en el cas de les supersticions «positivistes», per éssers reals. Prou esperits purs! Els calen «Duce» de debò, «Führer» de debò, «Ghazi» de debò. Homes de carn i ossos.

Com una gelera travessant el curs d'un riu, la ciència ha desviat el curs tradicional de la religió, la qual, en conseqüència, ha hagut de fresar-se un nou pas. El positivisme ha engendrat una nova forma d'idolatria, una nova «religió d'emperadors». Homes que respondrien amb un somriure de menyspreu a qui els preguntés si creuen en Déu, accepten sense rondinar la idea de la divinitat de llur pàtria i de la infallibilitat inspirada de l'home que en aquell moment es troba al poder. Quan el meu darrer viatge a Itàlia, vaig poder llegir en els diaris la descripció d'un gran romiatge que sis mil persones havien fet al lloc de naixement de Mussolini. El dictador encara vivent fa, no sense èxit, competència als sants, que són morts i immortals solament per hipòtesi. A Alemanya, em van assegurar — i la persona afirmava haver-ho vist amb els seus propis ulls — que sovint transportaven malalts a un lloc on podrien tocar o solament veure Adolf Hitler quan passés. No hi ha religió a Rússia, almenys oficialment. Però innombrables romeus no per això van menys a veure el cadàver embalsamat i refrigerat de Lenin, exactament com temps abans anaven a visitar les relíquies dels faedors de miracles.

La superstició ha transportat el seu fi i el seu objecte d'un món imaginari al de la realitat material. No per això és menys perniciosa. Al contrari, la seva potència per al mal se'n troba probablement augmentada.

L'home proposa, Déu disposa. Cap reformador no ha acomplert la tasca que es proposava de fer. Els racionalistes del segle XIX es proposaven de destruir les supersticions tradicionals; hi han reeixit fins a cert punt, però fent això preparaven el terreny a noves idolatries i fanatismes força pitjors, en certs aspectes, que els que combatien.

ALDOUS HUXLEY

(*Copyright Opera Mundi*)

Els Dijous — Blancs

VILAFRANCA

A Vilafranca hi hem anat de nit, dalt d'un brec ple de minyons i noies, una nit de les darreries d'agost, d'aquelles que ja no són tan tèbies. Les senyores respectables que arrceraven l'alegria de les noies, havien d'embolicar-se amb els xals tènues i els mocadors ramejats de les damiselles, enduts per a la sortida del ball. Car — ho haureu endevinat — anàvem a Vilafranca perquè era Festa Major i a l'Agrícola i a la Unió donaven uns ballassos lluïdíssims, amb pubilles de bon pamet i passament envejable. La sala de la Unió era tan atapeïda que amb prou feines s'hi podia guaitar. L'Agrícola, amb les seves parets blanques, retallava acusadament els smokings i les pitreres emmidonades. De seguida, ens adonàrem que ens trobàvem precisament dintre la crema vilafranquina. Per ventura, encara ens fou possible d'omplir els puntillats de dos balls en el programa i ens semblà que quedàvem com unes persones.

També hem anat a Vilafranca de dia, o al migdia, amb el dinar al coll encabits dintre un taxi engegat per uns sòmines que en qüestió de coets, morterets i traques en sabien la prima. «Com que els feien petar a l'entrada de Sant Fèlix!», exclamàvem en tornar de la capital del Penedès. I — no hi havia remei — havien d'anar-hi l'any següent, perquè, del contrari, els mancava alguna cosa al cor. Són els mateixos que, per Nadal, han de comprar-hi el gall i, de tant en tant, encarreguen al recader que els porti un cistell d'ous, un forc d'alls o mitja dotzena de coques.

Entre les anades a Vilafranca més solemnes, s'hi compta aquella realitzada amb motiu de la I Exposició d'Art del Penedès. La població feia molt de goig i fins els mateixos veïns observaven que tothom havia tingut punt a regar el carrer, potser perquè hi desfilaven els gegants de Sitges i En Miquel Utrillo, autor responsable d'aquelles quatre rajoles que a la vila blanca recorden que la netedat és mitja vida. Els nostres amics vilafranquins, atrafegats a complimentar els forasters, adoptaven un gest cerimoniós molt posat en raó, però que no deixava de desfigurar-los una mica. I van aconseguir el que volien: fer que l'exposició del mobiliari, de les vestimentes, dels ventalls, de les auques, dels periòdics, dels llibres i de les solfes de la Vilafranca antiga desvetllessin una emoció tan intensa com l'ignia presència del Drac.

*Ara, Vilafranca, desentenent-se passatgerament de les manifestacions estrictament artístiques, acaba de celebrar la cinquena Fira Comercial i Agrícola al llarg de la Rambla Pi i Margall que vetlla el monument a Milà i Fontanals, cimejat per la inlassable Victòria de Samotràcia. I heus ací que, a desgrat del seu aspecte utilitari, la Fira ha tingut també el seu punt de lirisme, puix que el vilafranquí, com subratlla En Pere Mas i Perera en el seu important volum, vintè de l'*Enciclopèdia Catalunya, *de l'Editorial Barcino, sent, amb intensitat, la voluptuositat de l'espectacle. Després de quatre dies de visitar els* stands *de premses, batedores i màquines de sulfatar, els fills de Vilafranca han cregut que tenien perfecte dret a emocionar-se, una vegada més, amb les torres i pilars dels castellers i l'encimbellament de l'enxaneta, a l'espinguet de la gralla curta; sobretot tractant-se dels Mirons, capitanejats per aquella mena de gitano blanc que és una institució penedesenca.*

Per això, a la societat La Principal, el tema que privadejava era el de les cariàtides palpitants, i més d'un soci es corfonia per treure's el gec i emular els terços i els quarts, rera un bon xerric d'aiguadent amb el porró blau, però no passava d'un desig vehementissim, perquè ja és sabut que el vilafranquí és ponderat. — S.

MIRADOR INDISCRET

Modificació constitucional

Davant tants conflictes com s'anuncien, algú ha pensat ja si calia modificar així el primer article de la Constitució:

«Espanya és una República de vaguistes de totes classes.»

Els juristes, la trona i la pluja

Entre els actes del Congrés Jurídic Català, hi hagué una excursió a Poblet. En el refetor del Monestir, el senyor Ferrer Moregó donà una conferència que, malauradament, només fou sentida pels qui l'orador tenia a prop.

—S'hauria d'enfilar a la trona — proposaren alguns.

Però la trona no té barana i la majoria preferiren no sentir l'orador que no pas que aquest s'estimbés víctima d'un rodament de cap.

En canvi, a Santa Maria de Montblanc, els congressistes pogueren sentir un discurs des d'una trona. El senyor Coll i Rodés, en efecte, pronuncià la seva brillant dissertació des de la trona de l'església, amb l'anuència del rector, és clar.

Mentrestant, a fora l'aigua queia a bots i barrals.

—Si el senyor rector ens pogués deixar divuit o vint paraigües... — insinuà un congressista.

—I d'on voleu que els tregui divuit o vint paraigües? Potser més valdrà que deixi el tàlam.

El convidat

Diumenge van tenir lloc els Jocs Florals del Rosselló, als quals van acudir gentilment brillants representacions catalanes. I entre els actes que hom havia organitzat figurava un homenatge merescut al senyor Puig Pujades.

Però a l'hora de fer l'homenatge mancava l'homenatjat. Creus s'empescà una excusa que valgués per a justificar l'absència i calgué resignar-se a la cerimònia sense aquella figura essencialíssima.

A la sortida Creus es va esverar: el nostre Puig Pujades feia la cervesa tot tranquil al cafè de davant on celebraven l'acte, i era a Perpinyà precisament per a assistir als Jocs Florals. Només que, refiats l'un de l'altre, els organitzadors van invitar tothom excepte l'homenatjat.

Socràtica

Al solemne acte preliminar de la visita oficial de la Generalitat i l'Ajuntament al Museu d'Art de Catalunya, En Duran i Ventosa estigué a punt de pendre la cicuta, perquè, a més de l'entusiasme popular, havia de suportar l'entusiasme d'En Carreras i Artau, que aplaudia desesperadament el parlament d'En Ventura Gassol. Bé prou que don Lluís colzejava el seu correligionari per tal de frenar-li els picaments, però res no hi valia. En aquest estat de coses, l'eminència grisa de la Lliga optà per simular una rialla.

—Què us passa? — féu En Carreras.

—Sou un infant—etzibà l'amargat.

El creador

L'escultor Pere Jou que, amb En Planas i Robert, duia la representació del Patronat del Cau Ferrat, un cop acabada la cerimònia, se n'anà, de dret a saludar el cap de nena en bronze, que té en una sala del primer pis, tot fent *pendant* amb un cap de nen d'En Marés. En Jou contemplava la seva obra visiblement entendrit.

—Emoció de la glòria del museu?

—No és ben bé això. Es que aquesta nena, ja és mare!

Un comunicatiu

L'arquitecte Golferichs es convertí, de bones a primeres, en cicerone i, amb els seus tics inimitables, anava explicant a tothom que li venia a mà la història dels absis i dels retaules.

—Sí que n'està ben *enterat*! — exclamà una senyora.

—No m'ofengui; sóc arquitecte!

—Digui, més aviat, que és el poeta dels arquitectes! — li replicà un collega, una mica envejós d'aquell èxit de públic.

Sex-appeal

Peppina resulta ésser l'espectacle que ha fet badallar més espectadors i espectadores, a desgrat d'anomenar-se intencionadament «la revista de les senyores». A la llotja dels propietaris de Novetats així es reconeixia, quan, tot d'una, es sentiren uns picaments de mans entusiàstics d'un rengle de cadires ocupat gairebé tot per dones.

En Planàs, bon tros malfiat, remarcà, però:

—Fixeu-vos que porten colls i punys i corbata!

Trucs i retrucs

Al Teatre Romea, recordant que el procediment de Paulina Singerman donà bons resultats, continuen modificant l'acabament de les obres. Així, en *Mi vida es mia*, tan aviat surt la marquesa reconciliant-se amb la nora, com ho tallen amb la visita de l'administrador de la marquesa anunciant a Eugenia Zuffoli el penediment de la sogra.

L'Alvarez ho celebrava:

—Si voleu, són *nyinyeries*, però la gent s'hi enllamineix!

Una raó eficaç

L'optimista ja ens ho havia dit la setmana passada:

—Aquesta vaga no durarà gaire. No veus que als vaguistes no els queda el recurs d'anar al cafè?

Noces d'argent

Amb motiu de la publicació de *La Ben Plantada* d'Eugeni d'Ors, en commemoració de les bodes d'argent de l'aparició d'aquesta obra, En Francesc Pujols, com sempre que parla de l'Ors, en feia grans i fervents elogis, parlant amb uns amics.

—Es curiós — li va dir un dels amics — que vós parleu sempre amb grans elogis de l'Ors i ell parla sempre malament de vós i fins amb manifest menyspreu.

—Es comprèn de seguida — va respondre En Pujols —. Jo el puc *alabar* sense por, però ell... ja hi té d'anar més amb compte.

Tindrem corresponsal a les Noves Hèbrides

Ahir sortí cap a Marsella, per a seguir cap a Suez, Djibuti, India, Saigon, Indies Holandeses i finalment arribar a Port-Vila, capital de l'arxipèlag de les Noves Hèbrides, el nostre amic Manuel Bosch Barrett, nomenat president del Tribunal mixt d'aquelles illes. Un mes i mig de navegació, mitja volta al món, car les Noves Hèbrides són als antípodes.

Des d'allí, a més a més d'escriure'ns particularment, ens trametrà algunes cròniques sobre aquell país poc conegut i menys explotat per la literatura, i on encara hi ha tribus d'antropòfags.

Una troballa

En el concert fa dies ofert per Pau Casals al Cercle Artístic, hom va veure Opisso senior passejant durant l'intermedi.

—Hola, Opisso! Vós per ací? No us sabia filharmònic. I bé, què me'n dieu d'aquest concert? — fa el trobadís.

—Espaterrant! Colossal! Ves, que no en sabia res *d'això* d'En Pau Casals — respon el dibuixant.

I després d'una lleu cavillació, afegeix amb aquell seu posat tràgic:

—Ves si m'ha agradat que hi vindré cada dia.

Modèstia

En aquesta mena d'àgora que es forma cada tarda a la plaça de Catalunya, deia l'altre dia un dels improvisats oradors:

—*Como yo no tengo la convicción de Cristo, ni la elocuencia de Demóstenes, renuncio a continuar hablando para que lo haga otro que reúna estas condiciones.*

Encara no havia acabat de pronunciar aquesta frase tan arrodonida, que de l'auditori sortí una veu:

—¡*Pido la palabra*!

Preferències

El nostre redactor C. ha d'escoltar com el seu barber s'engega en llargues disquisicions anticlericals i ateistes, d'un to que no li plau, i per això li observa:

—Aneu amb compte, que no sabeu com pensen els clients.

—I ara!—fa el barber—. Que potser creu en Déu, vostè?

—Mal per mal—fa el crític—, més m'estimo creure en Déu que en un barber.

Insult poc sortós

El Dr. Jeroni Moragues agafa un taxi. El cotxe avança relativament brunzent per la Diagonal, quan de sobte, inesperadament, un peató que travessa l'asfalt donant proves d'una badoqueria integral, obliga el taxista a efectuar una ràpida i desesperada frenada. El taxista treu el cap enfora del cotxe i dedica aquest insult al peató distret:

—Potser que no badéssim tant, senyor Jeroni de la m...!

— I espereu que ens deixin jutjar els "señoritos" d'Astúries...

(c) Ministerio de Cultura 2006

II SALO MIRADOR

Els germans Serra i la seva escola

Conferència del Sr. Alexandre Soler i March, donada el 20 de maig en el II Saló «Mirador»

Alexandre Soler i March, arquitecte director de l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona, és un dels investigadors més actius que ha tingut la història de la pintura gòtica a Catalunya. A ell devem, entre altres estudis, la reconstrucció de la personalitat de Mateu Ortoneda, el descobriment del retaule de Guardiola documentat de Lluís Borrassà i l'agrupament de l'obra del mestre de Sant Marc. La seva conferència del II Saló MIRADOR és una fita importantíssima amb molts punts de vista inèdits que contribuiran a aclarir la darrera fase de l'estil italo-gòtic. Heus aquí una síntesi del que digué d'ilustre conferenciant.

Cal escatir una sèrie de punts de contacte artístic entre Catalunya, França i Itàlia. El retard amb què Catalunya assimilà l'art gòtic féu conservar viva la tradició de les decoracions murals. Mentre a França la nova arquitectura, esquelet estructural sense panys de paret, creava les grans vidrieres historiades, el nostre país copiava sobre els murs l'estil retallat i esquemàtic obligat pel procediment tècnic de la vidrieria de color. Això era a finals del segle XIII i l'estil resultant fou el que coneixem amb el nom de franco-gòtic.

Les primeres influències de l'estil italià es deuen, no a viatges de pintors, sinó a la importació de pintures, i és molt possible que la importació es féu per via de Mallorca. El convent de Santa Clara de Palma ens ha guardat un magnific retaule que és una mostra dels que vingueren a donar a conèixer l'art italià de finals del segle XIII. Les relacions polítiques i familiars entre la cort mallorquina i la de Nàpols, en aquells moments la més rica i fastuosa d'Europa, centre d'atracció de les modes i les arts, expliquen satisfactòriament la teoria. En 1334 el miniaturista manresà Ramon Despoal ilustrà, ja molt influït per l'art d'Itàlia, el famós i magnific *Llibre de Privilegis de Mallorca*. Les relacions s'intensificaren i és probable que hi hagué un intercanvi d'artistes. Ferrer Bassa i el Mestre del retaule d'Estopinyà no poden explicar-se sense comptar amb una visita d'ambdós pintors a la Península veïna.

L'estil italo-gòtic català no fou, però, un plagi, sinó que molt aviat es fongué amb l'art indígena tradicional. Simultàniament les influències franceses, explicades per l'acció decisiva de la reina Violant de Bar, modificaren l'esperit més que la forma de les fórmules italianes. La resultant definitiva fou com un producte de fosa parisenca d'un mineral italià.

Detall d'una escena del retaule del convent del Sant Sepulcre de Saragossa, pintat per Jaume Serra en 1361 (Foto A. D. A. C.)

Les mostres més antigues d'aquesta resultant són el grup de retaules del tipus del de Santa Coloma de Queralt del Museu d'Art de Catalunya. Però el ceptre de l'estil correspon a la família Serra, pintors establerts a Barcelona i possiblement d'origen Manresà i derivats del ja citat Ramon Despoal. Els germans Serra tingueren el primer gran taller català de pintura gòtica, que estigué en plena activitat durant tota la segona meitat del segle XIV. Foren tres germans: Jaume, nat probablement en 1330, autor del retaule del convent del Sant Sepulcre de Saragossa, obra de 1361, i que consta ja mort en 1375; Pere, més jove, que firmà contractes associat amb el seu germà i autor dels documentats retaules del Pentecostès de la seu de Manresa, obra de 1394, i del de Sant Bartomeu i Sant Bernat, obra de 1395, pintat per al convent de Sant Domènec de la mateixa ciutat; i Joan, que associat amb els seus germans, es cuidava, segons sembla, de les feines d'administració i cobrament de les múltiples comandes que el taller dels Serra contractava.

L'estil de Jaume Serra és format per contrast de masses de llum i ombra, modelant les carns pel procediment que els italians anomenen *sfumatto*. La tècnica és sempre molt acurada i cap detall es veu deixat a la improvisació. El taller dels Serra anava repetint successivament, amb lleugeres modificacions, unes composicions iconogràfiques establertes. A vegades retaules sencers eren reproduits exactament iguals amb destins diversos. Un cas curiós d'aquest fet és el retaule de Tots els Sants que es troba en el Museu Diocesà de Barcelona, provinent de Sant Cugat del Vallès, obra del taller dels Serra, amb les característiques de Pere, que concorda punt per punt amb les composicions del retaule perdut contractat per Jaume amb els prohoms de la Seu de Manresa.

Un dels problemes que planteja l'obra dels germans Serra és l'establiment definitiu de les obres d'un i altre germà donada la quantitat relativament gran de retaules indubtablement sortits del seu taller. Però els retaules perfectament documentats són pocs per resoldre satisfactòriament aquest problema; creiem que és més segur tancar-se dintre un límit no massa atrevit d'atribucions particulars, puix tots els tempteigs fets fins ara es contradiuen mútuament i no satisfan en absolut totes les garanties de l'obra científica.

Es interessant fer remarcar que un dels compartiments de la pradella del retaule del Pentecostès de Manresa conté l'escena d'una missa oïda per un grup de tres homes i unes dones. Totes les característiques d'aquesta representació permeten suposar que el grup de devots és un autoretrat collectiu de la família Serra.

La més lleugera anàlisi de l'obra iconogràfica dels Serra revela immediatament el seu parentiu amb les composicions italianes. Un dels seus temes preferits per a les taules centrals dels retaules és la Mare de Déu voltada d'àngels, model absolutament italià adoptat amb certes modificacions pels germans Serra i pintat amb profusió seguint dues variants del mateix tipus, derivat de la famosa Verge de Camollo, obra pintada durant el segon quart del segle XIV. En general els tipus itàlics que inspiraren l'obra dels Serra foren sempre provinents del sud de la Península, sobretot pertanyents a l'escola de Nàpols.

L'obra dels germans Serra influí intensament l'escola catalana, contribuint a la formació i desenvolupament d'una sèrie de seguidors i deixebles, entre els quals podem citar Domènec Valls, Bernat de Montflorit, el Mestre del Pentecostès de Cardona, el Mestre d'Albatàrrec i altres. Entre els pintors d'estil emparentat amb l'obra dels germans Serra destaca el Mestre de Sant Marc, nom donat a l'autor d'un grup d'obres estilísticament germanes del magnific retaule de Sant Marc de la Seu de Manresa. Aquest pintor treballa com un miniaturista acuradíssim: les seves composicions, molt correctes i molt brillants de color, poden figurar entre les coses més exquisides que ha produït la pintura gòtica. Per establir un tempteig de situació cronològica de les activitats del Mestre de Sant Marc podem esmentar el fet que el retaule de Sant Marc procedeix d'una capella veïna a la ciutat de Manresa, que fou construïda l'any 1412. Alguns detalls de la indumentària, com són els barrets alts que llueixen molts personatges i la forma característica de lligar un mocador blanc sobre els cabells d'alguns individus, són una prova que contribueix a considerar com a molt possible data límit inferior la de la construcció de la capella de Sant Marc.

La conferència del docte arquitecte, que acabem de ressenyar breument, fou comentada amb molt elogi pel grup d'aficionats que omplien la sala Parés, grup que augmenta cada dia convertint el II Saló MIRADOR en un veritable seminari d'estudis de pintura gòtica catalana.

J. G.

Detall de la taula central del retaule de Sant Marc i Sant Anià, obra del Mestre de Sant Marc, a la Seu de Manresa. — El suposat retrat dels tres germans Serra. Detall d'una escena de la pradella del retaule del Pentecostès de la Seu de Manresa, obra de Pere Serra en 1394 (Foto A. D. A. C.)

EL NOU MUSEU DEL PALAU REZZONICO

La vida i l'art de Venècia al segle XVIII

L'Ajuntament de Venècia, a proposta del seu alcalde el Dr. Mario Alverà, ha adquirit el palau Rezzonico i l'ha destinat a Museu del segle XVIII venecià.

Ha tingut cura de la instal·lació de les obres artístiques del nou Museu el Dr. Nino Barbantini, un dels vells creditors del meu agraiment ja que, fa tretze anys, vaig tenir el goig de contemplar al meravellós palau Pesaro l'Exposició del retrat venecià del segle XIX.

Nino Barbantini és l'inspector general del Municipi de Venècia i amb aquest càrrec ha dirigit moltes manifestacions artístiques a la ciutat que és tota ella un museu.

Encara vibra per l'ambient càlid de suggestions i de morositats artístiques el clamor d'admiració i reconeixement despertat per l'exposició d'obres del Ticià oferta l'any passat als ulls i a l'ànima dels que tingueren la sort de contemplar-la.

Ara Nino Barbantini ha pogut realitzar una obra ben veneciana, amb la conversió del palau Rezzonico en Museu del segle XVIII venecià.

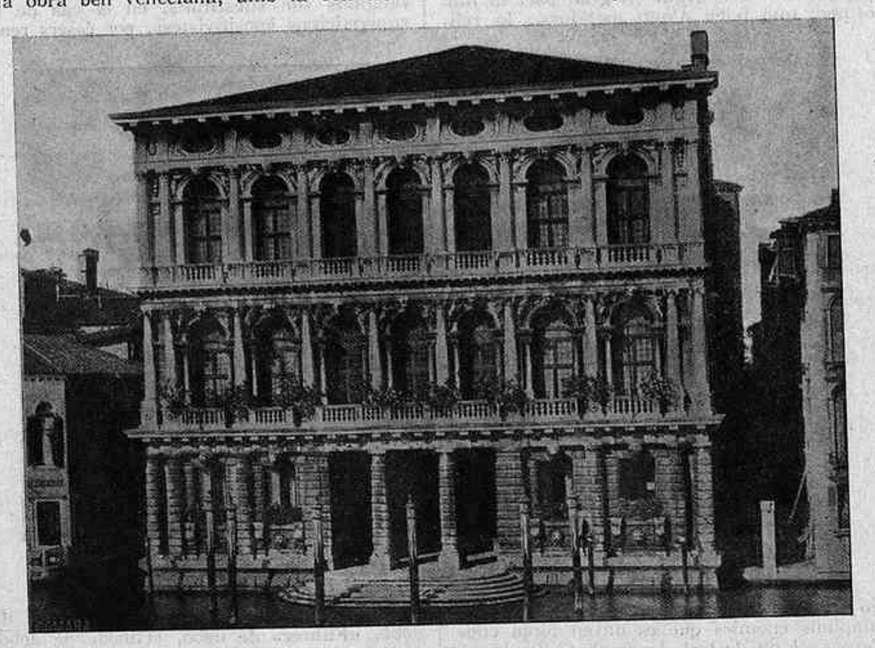

El Palau Rezzonico

Hi ha quelcom de màgic en els mots «segle XVIII venecià» i tots els que tenen prou afinats la cultura i el gust artístic senten com un regust d'emoció sensualitzada en imaginar la vida, l'art de Venècia a l'hora inconscient en què la República s'acostava entre festes i gaudis de tota mena, a la voràgine que l'haurà engolit sobtadament.

Si ara deixava córrer la ploma, amatent a traduir les suggestions de tot el que va inclòs en les paraules «segle XVIII venecià», aquest article es faria interminable.

Però no cal omplir totes les planes de MIRADOR... Ja existeixen els llibres de tants d'enamorats del record i dels restes de la Venècia dissetcentista, entre ells el de Philippe Monnier que és un encís torbador de beguda confegida; ja resten els palaus i les places i les villes i els jardins que foren els marcs apropiats de les diversions i embriagueses de felicitat dels que havien aconseguit oblidar els perills imminents; ja viuen les pintures dels mestres i petits mestres que plasmaren les escenes jocundes i atrabiliàries d'aquella època i d'aquella ciutat interiorment corrompuda, però exteriorment formosa, opulent, mòrbida...

Sóc un amant incondicional de Venècia — molts homes tenim dues pàtries: la natural que ens donà la vida i alguna altra d'adopció, feta d'exotismes i de ressonàncies i ecos que van i vénen de les fibres més íntimes de l'ànima i dels sentits —; enlloc del món no he sentit com a Venècia aquell amolliment progressiu i suau dels nervis que us fa oblidar tota preocupació enemiga, aquell esponjament de felicitat sense causa subjectiva.

Aquesta embriaguesa del viure a Venècia és distinta de la dolçor del viure de Nàpols, feta de melancolia i de sensualitat desvergonyida, així com de la profunditat de les hores passades als jardins del Lago Maggiore i del Lago di Como en què l'ànima es perfila des de les immobilitats blavoses de les aigües i des de les tremolors gràvides dels arbres fins a l'atzur ajaçat damunt les crestes alteroses.

La suggestió de la vida veneciana és feta de valors humans, de grandeses històriques, de glòries assolides amb heroismes, de riqueses adquirides amb dificultats, d'embriaguesa dels sentits famolencs després de segles d'austeritats i de lluita, i sobretot de la imminència, de la inexorabilitat de la mort que es deixà caure de sobte i esclafà tot un món en plena fira de plaers.

Tot això s'exaspera cap a les darreries del segle XVIII, quan el patrici i el poble de Venècia es lliuraven a la negació d'ells mateixos, a l'oblit de la realitat perillosa, al frenesí del plaer que eren com la revifalla de la mort de la República. Més que les sumptuositats dels palaus on vivien els amos inconscients de la darrera hora de Venècia; més que les penombres dels carrers i places on es descabdellava el carnaval de sis mesos de duració; més que les ombres espesses de les llacunes dins de les quals filaven les gòndoles propícies a l'aventura del vestit de festa i la cara tapada; més que en els llibres amorals dels aventurers temeraris, la vida veneciana del segle XVIII ha restat vivent en els quadros dels artistes de l'època.

Les meves incondicionals adhesions a Venècia, que reben el massatge potser una mica inconscient de les decadències mòrbides setcentistes, s'ofereixen un eclipsi, o, almenys, un regateig, quan es tracta de la pintura dels Guardi, Belloto, Canaletto, Piazzetta, Longhi i de tots els seus deixebles i imitadors.

La meva confrontació de les seves fredors i dels seus descoloriments va produir-me una decepció. Tenia els ulls plens de les coloracions vívides dels Bellini, de les opulències corprenedores del Ticià, de les grandiositats múltiples del Tintoretto, de les harmonies poliformes del Veronès... sobretot lluïa encara ben present la primera lliçó de pintura apresa amb enfondidora freqüència davant dels quadros del Greco, allà en les turmentades hores toledanes que formaren dos anys de la meva joventut.

I el Greco, l'ànima de Castella saturada d'esperit, d'inquietud, revestida de les magnificències de la Venècia dels grans temps, repugnava d'aquelles escenes emmirallador-es de les exterioritats de la vila o plasmadores dels esgarriaments i els oblits dels ciutadans volubles i desorientats.

Però resta el Tiépolo, el Goya de la Venècia absurda, el gegant de l'època dels petits mestres.

I Tiépolo ja té el seu lloc indicat al Palau Rezzonico, sense que calgui dur-l'hi d'altres llocs, perquè fou el principal decorador de la casa poc després de la construcció d'aquesta.

L'habitació del nou Museu destinada a Sala del Tron és una cambra de l'angle de l'edifici que mira al Canal gran i al Rio San Barnaba, o carrer d'aigua que presideix el barri preferit pels pintors contemporanis que habiten Venècia. Al plafó hi ha una magnífica pintura en què Tiépolo celebra el poeta Quintiliano Rezzonico, més ilustre pel seu nom i pel pintor que l'immortalitzà que no pas pels seus versos. La capella conté una altra pintura de Tiépolo que celebra el casament de Ludovico Rezzonico amb Faustina Savorgnat, fet l'any 1758.

En diverses altres habitacions figuren quadros de Tiépolo duts d'altres palaus, així com obres de diversos altres pintors de l'època.

Igualment hi figuren mobles, tapissos, etcètera, que el Municipi venecià posseia al Museu Correr o en altres llocs i que ara seran reunits.

Fins enguany el que podríem anomenar Museu de la vida veneciana era estatjat al Musseu Correr, però d'ara endavant el referent al segle XVIII formarà una subdivisió al Palau Rezzonico.

Allí, en l'esplèndid edifici començat pel Longhena i acabat pel Massari, tenen l'ambient i el marc digne totes les magnificències i tots els testimonis d'una època lamentable però interessantíssima de la vida de la ciutat anadiòmena.

MIQUEL CAPDEVILA

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multicopista a preus reduïdíssims
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

AUTO-LITE BATTERIES
LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETENCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELECTRIC MOIÀ, 6 i 8

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'HOME QUE VE

LEON BLUM

França està a punt d'experimentar l'obra d'un nou home de govern, Léon Blum, designat, no per les habituals combinacions parlamentàries, sinó directament per la voluntat popular.

Només un any enrera, ningú no hauria cregut una tal possibilitat, tant perquè Blum no hauria acceptat de presidir un ministeri sinó compost exclusivament de socialistes, com perquè no es creia que després de les eleccions darreres fos la S. F. I. O. el partit amb més nombre de llocs. Però els esdeveniments s'han imposat al voler dels homes.

La ridícula temptativa de tots els La Rocque, en vistes a la feixistització de França, va provocar la unió de totes les forces democràtiques i àdhuc l'elecció de molts comunistes.

Léon Blum no arriba jove al poder, encara que ja coneix la mecànica política, havent estat, durant la guerra, cap de gabinet de Marcel Sembat, ministre d'Obres públiques.

Nasqué a París en 1872, fill d'un ric comerciant de sederies que tenia els magatzems a la rue d'Aboukir. El seu pare i deixà una gran fortuna, tant que en 1927 pogué comprar a Cannes la villa de lord Randell, per la qual pagà 1.800,000 francs. Es, doncs, socialista per convicció.

De jove es dedicà als estudis jurídics i fou conseller d'Estat. El càrrec no li impedí de dedicar-se, després, a la literatura. En el *Gil Blas*, la *Revue Blanche*, *L'Humanité* de Briand i de Jaurès, *Comœdia*, publicà crítiques literàries i teatrals. També collaborà en *Le Matin*, sota el pseudònim de Guy Launay. Entre els seus llibres, citem *Nouvelles conversations de Goethe avec Eckermann*, *Le livre de mes amies* i un estudi sobre *Le Mariage*. Tot això era en 1907. Després es dedicà a estudis socials, que el decantaren cap al camp de la política.

En 1919, en les primeres eleccions que tingueren lloc després de la guerra, aconseguí per primera vegada la diputació. En 1924, junt amb Painlevé, Herriot i Caillaux, organitzà la fusió del bloc de les esquerres, conegut amb el nom de Cartel, però no volgué participar en el govern, presidit per Herriot, que tan asprament fou combatut per la coalició de dretes, ajudades per la finança internacional. Recordem que el primer acte del ministeri del Cartel fou imposar la dimissió a Millerand, president de la República, per haver exercit en el període electoral, una influència personal contra les esquerres, amb els vots de les quals havia estat elevat a l'alt càrrec.

Cal reconèixer que en el Parlament, Léon és una de les intelligències més vives i més amplament informades. La seva cultura general, la seva perfecta educació política, la bona gràcia de les seves maneres, la seva cordialitat amb els adversaris polítics i tot, l'elasticitat de la seva dialèctica, li donen grans mitjans d'acció com a cap de govern. Té, a més, un gran coneixement de les qüestions financeres, cosa que li pot permetre experiments audaciosos.

Sens dubte, la seva obra de govern és difícil, però l'assisteix la confiança de la majoria de francesos i la simpatia de molts partits estrangers.

Deixant de banda les qüestions interiors, deturem-nos en la futura política internacional de la República Francesa, traçada a grans línies en un recent discurs de Blum.

Es proposa, va dir, sostenir dintre el marc de la S. de les N. — oportunament reformada — la seguretat collectiva i el desarmament. Es clar que perquè aquests objectius puguin ésser aconseguits cal primer que res arribar a una entesa general entre tots els països. Blum haurà de superar moltes dificultats, la més gran de les quals és constituïda per Alemanya. No es tracta solament de diversitat de règims, sinó d'esperit de revenja, d'esperit bellicós indomable. De totes maneres, és d'esperar que la tasca de Blum en el camp internacional sigui preciosa per al manteniment de la pau, desig de tots els pobles, els quals són, al capdavall, els veritables protagonistes dels conflictes.

Léon Blum

* * *

Quan Léon Blum era un jove poeta, freqüentava assíduament un petit-cafè de Montparnasse i la llibreria Bellet, situada prop de la Sorbona. A la rebotiga d'aquesta llibreria feia tertúlia amb Charles Péguy i Albert Thomas — que fou ministre de Municions durant la guerra i després fundador de l'Oficina Internacional del Treball. Entre aquells joves es parlava molt de Jean Jaurès, del qual Blum es declarava «deixeble fidel i respectuós».

Quan va néixer *L'Humanité*, Blum estava al costat de Jaurès per batejar el diari, que havia d'ésser l'òrgan socialista. Blum aleshores no escrivia, sinó que dictava a Jaurès. Ara les coses han canviat. Blum escriu més que parla i no manca qui diu que ho fa millor parlant que no pas escrivint.

TIGGIS

Mirant a fora

Starhemberg

Starhemberg semblava més indicat per a fer de noi de bona casa austríaca en un film de Stroheim, que no pas per a fer política. Però la seva mare, dona ambiciosa, somiava que el seu fill fos el Mussolini austríac.

D'acord amb Fey, el paper del qual quan l'assassinat de Dollfuss fou una mica tèrbol, el príncep Starhemberg volia proclamar la dictadura i restaurar la monarquia, fent Otto envers ell el paper de Víctor Manuel III envers Mussolini.

La facilitat amb què Schuschnigg ha esguerrat la combinació prova que aquesta no tenia, per ara, suports massa sòlids. Els veritables vencedors, però, són Resch, el ministre de Previsió social, i l'ex-canceller Mattaja. El primer és partidari d'una reconciliació amb la classe obrera, i el segon, partidari de reconciliar-se amb la Petita Entesa, no admet que Austria es converteixi, en relació a Itàlia, en una segona Etiòpia o una segona Albània.

Historieta vienesa

Schuschnigg té fama de no agradar-li res més que treballar i que no riu mai. Per això un amic en troba un altre pels carrers de Viena i li diu:

—Què fas?

—Estic al campanar de la catedral, amb l'encàrrec de tocar campanes quan el canceller hagi fet una frase enginyosa. Aquell dia m'acomiadaran.

—I guanyes gaire?

—Dos xilings diaris... però és una plaça per a tota la vida.

Les grans economies

Una mica pertot es parla de fer economies, sobretot en l'administració pública. Als Estats Units, «economitzem» és el leitmotiv que es troba a cada pas en els centres oficials de Washington.

Darrerament, el president Roosevelt rebia els periodistes en el seu despatx, i amb el mateix to que els hauria dictat un comunicat oficiós, declarava, després de donar una mirada als presents:

—Res de nou, senyors, sinó que Mr. Charles Michelson, director de publicitat del Comitè nacional del Partit Demòcrata, té necessitat de tallar-se els cabells.

—Algú o altre ha de començar a fer economies en aquesta administració! —respongué l'alludit.

Una sentència antiga

Es del príncep de Ligne, i diu:

«L'home, cansat del bé, busca el millor, troba el mal i s'hi manté... per por del pitjor!»

El paradís

Un periodista de dreta, però amic particular seu, interpella Marcel Cachin:

—Més aviat que voler bolxevitzar França, si la U. R. S. S. és un paradís, per què no hi aneu?

—Perquè del Paradís no se'n torna! — respongué el senador comunista.

Dillinger era nazi

Així ho assegura el Dr. A. Brandt en una extensa lletra adreçada al New York Post. *«L'enemic públic n.º 1 — puntualitza l'esmentat informador — estava inscrit als rengles hitlerians amb el número 1.684. El seu carnet d'afiliat portava la data del 16-5-33 i anava signat per l'aleshores secretari de la Secció de Detroit, Hans Strauss.»*

Les afirmacions del Dr. Brandt van més enllà encara. Assegura que en 22 de juny del mateix any, el cap d'aquella delegació nazi donava a Dillinger una lletra recomanant-lo calorosament al Dr. Gissibl, führer de les organitzacions brunes americanes.

—I ha canviat molt la teva dona d'ençà que us heu casat?

—Sí; ha canviat els meus costums, els meus amics i les meves hores.

(*The Humorist*, Londres)

—Es cert que s'ha suïcidat?

—Ja ho crec! L'han trobat estès sobre l'avís de la contribució.

(*Vendémiaire*, París)

BELLESES INTEL·LIGENTS

Léonie Léon i Gambetta

Una figura femenina acostuma a giravoltar sempre en la vida dels grans homes. No és únicament en els genis de la literatura on s'observa l'ascendent femení — el tan comentat cas de Goethe amb Carlota von Stein pot servir d'exemple —, ni és, tampoc, exclusiu dels grans músics, en els quals es descobreix ben sovint un motiu d'inspiració nascut d'una contrarietat amorosa o bé d'un entusiasme sentimental que la història ha destriat entre la gran brolla de les anècdotes; els polítics també han tingut llurs muses i, de vegades, han estat elles que han marcat el solc més profund en la vida dels pobles. Deixem de banda, però, les grans intrigues palatines i els embolics cortesans de tots els temps i de totes les èpoques; aquells episodis obeïen més a l'ambició que al sentiment i les conxorxes a plans detingudament premeditats; l'element femení no era altra cosa que l'esquer de la intriga. El que interessa i el que té un veritable valor psicològic, és l'ascendent femení per ell sol, sense còmplices que l'ajudin ni ambients favorables a crear-lo. El triomf de la feminitat sobre la intelligència i la subjecció de la voluntat a la gràcia d'un prec expliquen daltabaixos i encimbellaments. La història ha hagut de recórrer a la indiscreció i, ben sovint, per aquest camí, ha trobat el secret debades cercat i recercat en fets coneguts i en episodis vulgaritzats.

Léonie Léon

La prudència i la mesura han amagat en tot temps la veritat de molts esdeveniments i el motiu de canvis d'actitud en personatges de la història política dels pobles. La vida íntima d'aquells homes, tan cara per un igual als estudiosos i als simples encuriosits, ha desxifrat la gran incògnita; heus ací la virtut més destacada d'aquests estudis parcials que ens presenten únicament un caire, ben sovint inèdit, de figures que som avesats a conèixer a través de les històries oficials i en les quals els fets són assenyalats sense comentaris.

El destí polític de Gambetta fou guiat per una dona a la qual els comentaristes han atribuït una gran influència en moltes de les actituds d'aquest home d'Estat. Un llibre de P. B. Gheusi (Editorial Apolo, Barcelona), recentment vertit en llengua castellana per Just Cabot i en el qual es segueix pas a pas la vida del gran orador de la Tercera República, l'episodi amorós de Gambetta amb Leónie Léon, resta clarament circumscrit i apreciat en un punt de mira imparcial que desfà llegendes de difamadors, alguns dels quals arribaren a qualificar-la d'espia. Darrerament un altre assaig — el més important que s'ha fet sobre Léonie Léon — de M. Emile Pillias, referma i aporta encara detalls curiosíssims sobre aquella intimitat que va ésser el fet més viu i més profund de la vida privada de Gambetta. Els seus amors amb Marie Meermans, coneguda per la «grande Thérèse», van ésser, malgrat llur durada i aquella dedicatòria amb la qual Gambetta acompanyà una seva fotografia: «A la meva Reina a qui estimo més que França», una simple expansió, en la qual no hi havia res de comunitat espiritual. La «grande Thérèse» no fou altra cosa que una preferència de Gambetta, el qual limità en la seva amant aquelles disbauxes de la seva joventut, tan pròdiga en aventures amoroses i de les quals arrossegà, tota la vida, la trista relíquia d'una laringitis. Gambetta era l'inrevés d'aquells herois ascetes que alguns historiadors ens presenten, absorbits per llurs tasques polítiques; el seu caràcter, la seva vida en el barri llatí, agitada, inquieta, les aventures fàcils amb dones inconegudes, tot ens fa endevinar un home sensual a la manera de Danton, amb el qual es podria traçar un parallel força encaixat. Gambetta no veié en Léonie Léon una dona més a la llista de les seves amants; ben a l'inrevés volgué casar-s'hi i féu tots els esforços per aconseguir el consentiment d'ella, la qual, temorenca d'estroncar la vida política de Gambetta, s'hi negà sempre. Anys més tard, quan Léonie Léon arrossegava la seva solitud per Itàlia, confessava a una amiga seva la recança de no haver accedit als precs de Gambetta. Aquesta heroica abnegació té alguna cosa d'aquella grandesa romàntica amb la qual tants literats han pastat les heroïnes de llurs novelles, i és que les relacions de Léonie Léon amb Gambetta semblen més un episodi de novella que no pas una realitat viscuda.

Des de 1868 Léonie Léon provà de conquistar Gambetta. Tots els estudis sobre aquesta intimitat coincidiren a assenyalar el procés Baudin com a punt de partença de les relacions amoroses entre el fundador de la Tercera República i aquella dona fins aleshores desconeguda i d'un passat una mica tèrbol. Gambetta començava a esdevenir cèlebre; Léonie assistia al procés i la màgica paraula de Gambetta l'enlluernà i féu néixer aquell amor que tanta influència havia de tenir sobre la vida d'aquell polític. L'amistat i l'amor van néixer, doncs, d'una casualitat; aquesta és la versió general, assenyalada per Gheusi i altres biògrafs; únicament Pillias dubta que aquella passió hagués nascut d'un esdeveniment tan insignificant i Descaves, el qual, en una petita biografia de Léonie Léon, no vol allunyar-se dels fets provats, recalca la sospita. Ve a dir: Aquest enlluernament ens semblaria bé en una noia de disset anys, però ens sembla exagerat atribuir-lo a Léonie Léon, dona de trenta, i segura d'ella mateixa. D'ésser així caldria sospitar un interès ben lluny de l'amor i guiat per una conxorxa d'espionatge; Gheusi en assenyalar aquesta sospita ja remarca que d'haver existit, Léonie caigué en el parany que ella mateixa havia parat; l'amor a Gambetta no trigà a ésser l'aspecte més pur i interessant de la seva vida. La vehemència democràtica i revolucionària de Gambetta havia de ferir la convicció religiosa de Léonie Léon; això fa creure, encara, en un èxit personal de Gambetta, ja que les idees del polític més aviat havien de fer néixer en ella un sentiment contrari a l'admiració. Era Léonie Léon la qui procurà per tots els mitjants cridar l'atenció de Gambetta; així ho confessà — segons indica Pillias — a la dona d'un íntim amic de l'estadista, M. Marcellin Pallet. El 27 d'abril de 1872 triomfà la perseverança de Léonie; des d'aleshores aquella dona exerceix un gran ascendent sobre Gambetta. En una de les cartes que aquell dominador de multituds escriví a la seva amant es llegeix: «...faig molt més que estimar-te, t'obeeixo», i és que Léonie no sols canvià Gambetta en l'aspecte físic, en el qual es distingí sempre per la seva deixadesa en el vestir, ni en el de comportar-se bé en societat. Halévy i Gheusi remarquen que Léonie el desvesà de repapar-se als sofàs en les reunions d'adversaris polítics a les quals la seva amant l'instigava a concórrer, sinó que amb la seva influència, de mica en mica, renuncià al seu anticlericalisme i féu concessions a les dretes. Deu ésser a causa d'això que alguns republicans no perdonaren Léonie Léon, a la qual motejaren de dona de migrada intelligència. Gambetta, a partir de 1872, no tingué secrets per a la seva amant; els afers d'Estat eren per a Léonie Léon tan coneguts com el sentiment que per ella experimentava el polític amb el qual havia entrellaçat la seva vida. Aquesta confiança és per ella mateixa eloqüent. Hi ha hagut dones, lligades a grans figures de la història, la finalitat de les quals no ha estat altra que la d'evitar a llurs grans homes les inútils preocupacions quotidianes; aquelles mullers i aquelles amants no han deixat altre record ni els escau altra glòria; en canvi, altres, aquest és el cas de Léonie Léon, han estat un complement que serveix i ajuda a estudiar la psicologia de l'home. Llur influència resta marcada en els esdeveniments i, per això, ultra el que interessa l'anècdota de la vida íntima dels privilegiats, s'estudia, a través dels sentiments i dels anhels d'aquelles figures femenines, el veritable impuls que determinà un gest o un procedir.

Léonie Léon, després de la mort del seu amant, a qui sobreviu vint-i-quatre anys, s'amaga a la curiositat pública i, fidel al record del gran amor que aconseguí, protegeix amb la seva conducta la memòria de Gambetta; quan després del seu traspàs la correspondència d'ambdós és lliurada a M. Pallain, hi ha qui pensa aclarir, amb aquelles lletres, alguns aspectes no gaire clars d'aquelles relacions. M. Pallain, però, destrueix, en 1919, les 3.000 cartes que testimonien aquella passió i, ben segur, una ascendència potser encara més acurada del que s'ha sospitat. Léonie Léon procurà que tothom l'oblidés; temia que la seva presència entelés la memòria de Gambetta i es recollí en una vida senzillíssima. Adhuc intentà, per quan s'esdevingués la seva mort, ésser enterrada amb un nom suposat; això no va ésser possible, però, en canvi, en la seva tomba no s'hi gravà cap llegenda. Léonie Léon morí sense sospitar la inutilitat dels seus esforços.

J. M. MIQUEL I VERGES

Telèf. de MIRADOR: 24647

¡Orgull de mare!

L'infant gaudeix d'una salut perfecta. Creix sa i robust. Amb quin orgull l'ensenya la seva mare i quina satisfacció tant gran li produeixen els elogis que se li fan

Que bé ha criat el seu fillet, li diuen les seves amistats.

Sí, però, gràcies a la Farina Lacteada Nestlé!

L'alletament s'ha de completar sempre amb Farina Lacteada Nestlé, aliment ideal que pel seu valor nutritiu, riquesa vitamínica i propietats antirraquítiques, proporciona als infants l'aliment necessari i facilita el deslletament i la dentició, salvant, demés, els perills que poden oferir altres farines ordinàries poc digeribles i no lacteades, aparentment més econòmiques, però, en realitat, més cares, pel seu inferior valor nutritiu.

FARINA LACTEADA
NESTLÉ

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — Teleg.: "Carburos" — BARCELONA, Mallorca, 232 — Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS — ESTUDIS — CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Un film que està bastant bé

Ignorem si els annals de la criminologia registren el cas del delinqüent que, per burlar la persecució de què és objecte, es fa fer una cara nova, per mitjà d'una operació quirúrgica. El que tots sabem és que el cinema no ha exposat pas en *La màscara de carn* aquest cas per primera vegada. Vol dir això que és aquesta una història que ja coneixíem.

No insistirem en la versemblança del fet. El menys que pot dir-se és que és plausible i que el criminal posseeix així un subterfugi excepcional per a escamotejar aquella identitat personal que el rostre traeix. I no cal dir, també, com ens trobem ací davant d'un excellent tema de film, puix que es tracta sobretot d'una peculiar situació que s'adreça abans que tot a la vista.

Hi ha una incontestable grandesa esfereïdora en la situació d'un home que no podrà defugir, si voleu, la traça de les empremtes digitals, però que, en canvi, passa a frec dels seus enemics sense que aquests puguin reconèixer-lo. El rostre és la gran carta d'identitat de l'home. Imaginem una relació tan fonamental entre l'home i el rostre, que l'alteració d'aquest signe visible crea la més sorprenent i xocant de les situacions.

El protagonista del film s'exhibirà amb unes faccions de galan jove de la pantalla. Els seus gestos, més sincers que l'expressió fisonòmica, traduiran tanmateix un altre personatge... el veritable. En aquest sentit, el film és ple de trets, finament matisats, propis de l'home que vol jugar un rol, però que no aconsegueix altra cosa sinó ésser ell mateix a despit del rostre que exhibeix i que no li pertany!

Hi ha una unitat més bàsica que resta incommovible sota l'epidèrmica i plàstica modificació.

La pellícula és una bona mostra d'aquesta mescla d'humor i d'angoixa que caracteritza les més recents produccions del film policíac. I hem de fer justícia, reconeixent que ambdues coses són ací aconseguides amb una traça exemplar. Es a dir, que a estones rieu de valent i, minuts després, l'angoixa us pren amb una força singular.

Aquesta és una situació que desfà les classificacions còmodes. Perquè a moments *La Màscara de Carn* és un film altament humorístic, però no podeu sostenir que el film acusa una unitat d'estil, quan de fet comporta moments, en canvi, d'una bàrbara crueltat que us oprimeix els sentits. I el bo és que passeu per tots aquests alts i baixos sense experimentar per res la sensació d'una fallàcia extravagant. En el curs de la projecció, la sensació de continuïtat és perfecta.

El film presenta l'originalitat de relligar l'aventura policíaca, amb les interioritats d'uns *studios* cinematogràfics. Aquestes són coses que tot seguit prenen interès, perquè quasi tots sentim curiositat per tot el que es refereix als bastidors del cinema.

Per cert que aquest és el film que està per fer. El film sobre el món del cinema, fet sense rancúnia, però també sense ganes de romantitzar la pura i estricta realitat. Es veritat que, ací i allà, hem recollit moments d'aquest ordre en el curs d'algunes pellícules que bé deveu recordar. Però tot plegat no passa de tenir un caràcter molt fragmentari que de cap de les maneres no pot substituir allò que Hollywood ens deu: el film sobre la ciutat del cinema.

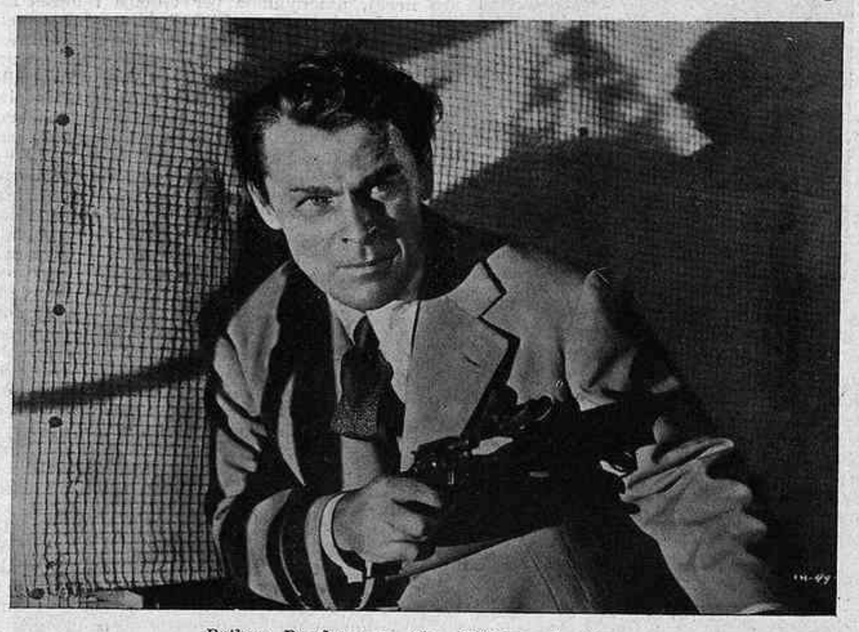

Brihan Donlevy en «La Màscara de Carn»

I tornant a *La Màscara de Càrn*. La pellícula insisteix sobre un aspecte de la psicologia del *gangster* que tampoc no és desconegut en els annals de la cinematografia. Ens referim a la seva immensa vanitat. Ací el *gangster*, un cop convençut d'haver salvat el passat, amb el seu nou rostre, cerca, en la glòria d'una carrera cinematogràfica, la manera de poder continuar fent el fatxenda. I serà molt divertit veure els tripijocs d'un cap de publicitat, que per poder filmar la captura del *gangster*, finalment identificat, va fins a simular unes escenes de filmació, armant una combinació tan complicada que d'un xic més falla. Però no falla, i no falla perquè el film ja fa una hora i mitja que dura i el públic espera, amb justa ansietat, que el repulsiu *gangster* sigui capturat.

Curiosa evolució aquesta del film de *gangsters*! Hi ha ací escenes tan fortes com les més. En temps de *La redada* no hauríem mai somiat que un dia es poguessin conjuminar coses tan desapariades en un mateix film, i conjuminar-les amb solta, perquè aquest és el mèrit. Perquè aquí es conjuminen, com hem dit, aquestes coses: l'angoixa i la rialla, la crueltat i l'humor.

Almenys és una situació franca. No té els inconvenients d'aquells films terrorífics que fan riure, i no perquè el director hagi cercat aquest resultat. I en el fons és una variant d'aquell art dels contrastos — secret de l'amenitat — que els americans aprecien altament com la fórmula de l'èxit.

La fórmula encetada amb *El sopar dels acusats* ha donat fruits. *La Màscara de Carn*, que no és cap film important, beneficia amb molta solta d'aquella fórmula. Per això pot dir-se que és un film que està bastant bé.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Dos nous films americans

A Hollywood, en sessions de gala, han estat presentats dos films importants: *El Gran Ziegfeld* i *Mr. Deeds va a la capital*, de Frank Capra aquest darrer.

El primer film traça la vida de la carrera del gran empresari. William Powell fa el paper de Ziegfeld, Luise Rainer el d'Anna Held, la seva primera dona, i Myrna Loy el de Billie Burke, la segona Mrs. Ziegfeld.

La pellícula—es diu que és el film musical més imponent que s'ha fet mai—dura tres hores!

L'obra de Frank Capra és, com era d'esperar, divertida. Un provincià hereta vint milions de dòlars i va a Nova York, on, per la seva totxeria, s'escapa de *gangsters*, *vamps* i altres plagues. Mr. Deeds és tan honrat que el prenen per boig. El protagonista és Gary Cooper. Els crítics es planyen només de la manca d'aquell ritme peculiar dels films de Capra.

Giraudoux i el cinema

—Donaríeu una obra al cinema?—li han preguntat.

—Es clar, si me l'encarreguessin.

—Permetríeu l'adaptació d'una obra vostra?

—De bona gana, però...

Però Giraudoux voldria vigilar el *découpage* i la posta en escena. Sigui el que sigui el que es faci, cal pendre les seves responsabilitats.

—Per gust, no desitjaria *adaptar* una obra —ha seguit—. Res no val la frescor d'una naixença, l'emoció d'una estrena; la millor represa no us la dóna mai.

A Giraudoux li podrien proposar intèrprets, vestits i decorats millors, però no en trobaria de tan bells i escaients com aquells amb què l'obra ha nascut.

—Acusen el cinema de matar el teatre. No és del tot veritat, ni del tot fals. El que és exacte és que el cinema presta al teatre una ajuda certa fent viure els nostres actors. N'hi ha molts dels quals es té necessitat, que són de cap a peus el personatge que hom s'imagina, i que no podrien ésser pagats si el film no assegurés llur existència. Aleshores, aquests artistes es poden permetre d'ésser generosos amb el teatre, i treballen amb una flama tant més gran que el paper que interpreten els ha costat un sacrifici material.

Notícies curtes

Abel Gance té el projecte de rodar una *Vida de Beethoven*, amb Harry Baur.

— Jean Choux prepara *Paris*, de René Benjamin, també amb Harry Baur, segons es diu.

— Maurice Chevalier i Josette Day rodaran *L'homme du jour*.

— Una casa berlinesa filmarà *El Jugador*, de Dostoievski. Dues versions, alemanya i francesa.

— Goebbels, ministre de la Propaganda, dictador de la censura cinematogràfica, ha prohibit que en els diaris del matí apareguin crítiques de films estrenats la nit abans. Diu que el treball de nit en les redaccions no correspon sempre a la realitat o al pensament dels crítics, que, per ganes d'ésser els primers, escriuen impressions precipitades.

— Simone Simon ha fet els seus debuts americans amb *Girls dormitory*.

—L'any darrer, la U. R. S. S. festejava el quinzè aniversari del cinema soviètic. El govern rus vol reorganitzar de cap a peus la indústria cinematogràfica i construirà una ciutat del cinema, Kinograd—com Elstree, Hollywood o Neubabelsberg—, probablement al litoral del Mar Negre, on plou poc, fa bon sol, etc. El pressupost de la primera sèrie de treballs s'eleva a 300 milions de rubles. Es preveu que, acabada la segona sèrie, la producció serà de 700 films anuals.

El Camí de les Hurdes

S'ha presentat a Madrid *Tierra sin pan*, documental de Luis Buñuel sobre les Hurdes. S'ha presentat en la tercera sessió del Cinestudio Imagen — que ha començat a realitzar a Madrid una gran tasca cinematogràfica —, amb totes les restriccions que calen perquè assoleixi la mínima difusió: oficialment, *Tierra sin pan* és «una pellícula vergonyosa». Vergonyós què, la pellícula o les Hurdes? Prohibida rigorosament — abans d'ésser acabada — per un ministre d'Instrucció pública, havia despertat tal expectació que a través de les limitacions d'una «autorització especial», s'havia filtrat un públic nombrós que omplia el Palau de la Premsa.

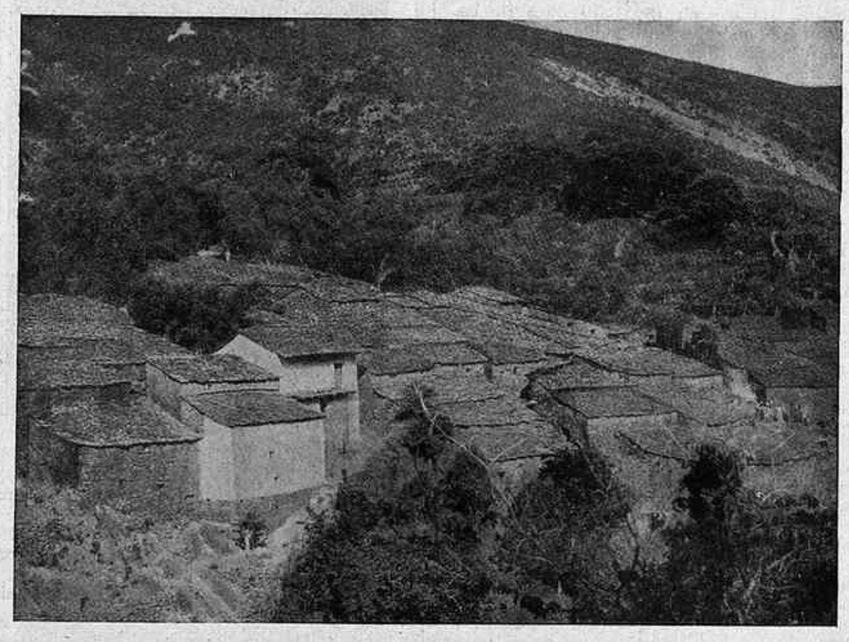

Río Malo de Arriba, a les Hurdes

Aquesta prohibició mundial que des de fa dos anys pesa sobre el film, ha fet que quedi encara sense realitzar l'obra tècnica posterior a la presa de vistes: treballs de laboratori, de sincronització, de música. I Luis Buñuel explicà personalment, des del micròton, la seva pellícula *Tierra sin pan*.

Que és un documental objectiu, directe i estricte: el camí de les Hurdes en la pantalla, és a dir davant els ulls del món. Comença a La Alberca, la frontera de la «terra sense pa». Com Louis Aragon — exemple destacat —, Luis Buñuel ha superat en el seu procés evolutiu la vella posició sobrerealista, conservant les aportacions eficaces d'aquell moviment. I del company de Dalí — *Le chien andalou, L'âge d'or* — queda la certera explicació sexual de la feroç festa de La Alberca — repetida en pobles propers a Madrid —, en la qual els casats de l'any arrenquen, al trot del seu cavall, el cap d'un gall penjat per les potes i després reparteixen al veïnat hòsties i vi. Interpretació freudiana al marge de la pellícula: verbal i no en imatges. «Darrera aquestes muntanyes comencen les Hurdes.»

Buñuel respon a la seva posició actual amb una tècnica cinematogràfica apropiada. Exposant, assenyalant els fets amb precisió i deixant-los en la direcció de la seva pròpia força i traçant un camí. Simplement. Les valls de pissarra, desert de bruc i estrepa. Els pobles encastats a terra com una crosta, com un liquen desesperat a la roca hostil. Els homes esparracats que porten a través de les muntanyes els sacs de terra amb els quals construeixen llurs camps. Els nens megacèfals — fills de la fam i de l'incest — que mullen el pa, regalat a l'escola, en els reguerots bruts dels carrers. El pagès jove que mostra a la *camera* la seva mà picada pels escorçons i que, involuntàriament, deixa escapar un lleu sospir, un sospir inconscient de tremenda por a la mort. La nena diftèrica que es deixa morir en un camí. La febre! La febre! Un xaragall on bullen les larves, un home lívid atacat de tremolor, una dona ensopida en un balcó. El cadàver d'un nen portat a coll, en un caixó, a través dels camins de muntanya, a través de les brugueres, a través de rius, fins al cementiri llunyà i les mans dels dos únics acompanyant que busquen entre l'herba les creus de fusta. Els cretins, hostils, salvatges, que guarden algunes cabres, avorts de Goya, de Zurbarán, de Ribera. I la vella que a la nit sacseja una esquella pels carrerons costeruts, anunciant la mort amb paraules de Jorge Manrique: «*No hay nada que más despierte que el pensar siempre en la muerte. Una oración por el alma de...*» Una neta línia de muntanyes sobre el cel. «Darrera aquestes muntanyes hi ha les Hurdes.» Res més. Es un malson monstruós, allucinant, aclaparador. Entre el públic callat corren rumors d'opressió, de ferida. El terrible alè ha brollat dels fets en si, en llur genuí valor pur, i el travat íntim el determina la pròpia imatge. La força del drama sorgeix de la mateixa objectivitat del documental, sense subratllar-la.

Buñuel ha renunciat així a tot el que és atractiu per a la personalitat de l'artista. Hi ha una enumeració, amb la *camera*, de la família que va a la busca d'arboços, realitzacions pictòriques de figures i interiors, un conflicte d'imatges en l'escena del nen que escriu «*respetad los bienes ajenos*», l'angle en l'estimbada de la cabra, que mostren el que Buñuel pogué fer i no volgué fer-ho. Això és la conquista, dolorosa, de l'eficàcia. La conquista del que avui pot anomenar-se amb justícia una gran pellícula, una formidable pellícula. Que ha d'ésser això i no cap altra cosa. Com *El cuirassat Potemkin*, com *Homes d'Aran*. Si aquell és el crit de lluita de l'home contra l'home i aquest ho és de l'home contra el mar, *Tierra sin pan* és la lluita de l'home contra la terra, l'enorme drama silenciós de l'home sol sobre el terrer hostil, amarg com el mar i injust com els mateixos homes. Però si allí hi ha un triomf — el de la justícia, el de la resistència —, aquí no hi és.

Aquí, en aquest tros d'Espanya que són les Hurdes, no hi pot haver més triomf que el nostre: el dels qui veiem aquest film de Buñuel. Quan a Espanya ha sonat l'hora dels capaços, cal demostrar-ho no tancant a l'obra generosa de l'artista el camí de l'eficàcia. No s'ha de trencar el mirall, ni prohibir el microscopi. Cal protegir oficialment aquesta pellícula, portar-la per tots els recons d'Espanya, escampar-la pel món, i dir: «Acabarem amb aquest drama. Espanyols, ajudeu-nos. Estrangers, a Espanya ha arribat el triomf de la capacitat, l'hora d'encarar-se.» No s'ha de prohibir *Tierra sin pan*. S'ha de portar com el cartell d'una croada en favor d'uns pocs homes — són molt pocs! — que en aquests moments es moren de fam, de febre i de solitud. No cal la campanya dels vint-i-cinc mil millors obrers de les ciutats tramesos en socors dels pagesos soviètics. Basta potser amb cent: obrers, pagesos, metges, enginyers, intellectuals..., en ajuda dels abandonats. Fa pocs dies, demanaven auxili des de les columnes dels diaris; no s'han d'ofegar llurs crits, sinó ajudar-los. I així, aquesta magnífica pellícula de Buñuel podria ésser, perquè ha d'ésser-ho, el que és: el camí de les Hurdes.

MANUEL VILLEGAS-LOPEZ

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió contínua d'11 matí a 1 matinada
SEIENT: UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
VAYA UN PERRO
Dibuix blanc i negre de Walt Disney
ALERTA BOBOS
Trampes i Trucs del joc
Un film curt de M. G. M.
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.
ALAS SOBRE EL EVEREST
Un documental de palpitant actualitat
Una gesta de l'aviació anglesa

Gestes glorioses

Rècord mundial en automòbil

Havent-se demostrat que les pistes de sorra presentaven dificultats per a desenrotllar-hi grans velocitats, Malcolm Campbell, el gloriós as del volant, elegí la pista de sal de Salt Lake City per batre el seu propi rècord, assolint amb el seu bòlid la velocitat de 470 quilòmetres 127 metres per hora.

Al final del recorregut, es rebentà un pneumàtic del bòlid, i el cotxe, malgrat els seus 6.000 quilos de pes, donà un salt formidable, i només la perícia i serenitat de Campbell pogueren evitar una catàstrofe.

Una tal gesta de formidable resistència física i de perícia només pot dur-la a terme un organisme lliure de molèsties i de dolors. CAFIASPIRINA és el producte que, com cap altre, allibera el nostre organisme de depressions, fatigues i decaïments. Una o dues tauletes de CAFIASPIRINA són suficients per a restablir ràpidament el nostre benestar i amb això posar-nos en condicions de sortir airosos de la nostra lluita diària.

Canòdrom Guinardó
CURSES DE LLEBRERS
els dijous a la tarda, dissabtes tarda i nit i diumenges matí i tarda
(Taxis gratuits de Plaça Catalunya Banc de Vizcaya fins al Canòdrom)

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE I LA MUSICA

Dos primers ballets

Dels tres períodes de la història dels Ballets Russos de Diaghilew, el primer (1909-1914) és el més espectacular. A principis de segle, la dansa clàssica no era ni ombra del que havia estat. D'aquell rigor geomètric, al qual el foc interior de Maria Taglioni i Fanny Elssler donava un tremolor vital, ja no se'n cantava ni gall ni gallina. Uns mestres incompetents i unes deixebles sense ànima l'havien convertit en un exercici purament mecànic. Un llenguatge artificial i estereotipat. El classicisme vivent havia degenerat en academisme mort i enterrat.

En 1909, els primers ballets de Diaghilew arribaren com una bomba. Eren una cosa mai vista ni somiada. Era allò que en diuen una *féerie*. Un espectacle embriagador fet de música, de llum, de color, de dansa i d'exaltació que produïa una sobreexcitació dels sentits i de l'esperit. El folklore moscovita, l'orgia oriental, l'or, l'argent, els velluts, les sedes i les plomes, els herois llegendaris, els déus, els guerrers, els esclaus i els prínceps, formaven una festa sumptuosa en la qual totes les arts s'unien per a colpir amb violència els ulls i les orelles de l'espectador.

Els músics russos Txerepnin, Mussorgski, Borodin, Rimski-Korsakov i Strawinski, els músics francesos Debussy i Ravel, els pintors Bakst, Benois i Golovin, i el mestre de ballet Fokin, reunits per la grapa poderosa de Diaghilew, posaren en escena uns contes de les Mil i una nits que crearen un estil: *l'estil Ballets Russos*. Hem citat Fokin en darrer lloc. Es que en aquella *féerie*, la dansa jugava un rol auxiliar. No era aquell *acte pur de les metamorfosis* de Paul Valéry, sinó un dels molts ingredients que entraven en la composició d'un vast i enlluernador *espectacle d'art*. I, en aquella barreja, la dansa no era pas l'ingredient més important. Perquè les arts preferides de Diaghilew eren la música i la pintura. Es preocupava únicament de posar en escena la partitura d'un músic o la visió d'un pintor. I la dansa era subordinada a les exigències del compositor o del decorador.

Quatre o cinc ballets d'aquell primer període bastaren per a fer la fama universal de Diaghilew: *Thamar, Shéhérazade, Petruixka*... I aquell *Ocell de foc* que darrerament la tropa de De Basil ha incorporat al seu repertori, i que ara ha presentat al Liceu. Aquest ballet de Fokin fou estrenat a París el 1910 amb decorats i vestits de Golovin. A la Karsavina fou confiat el rol d'ocell. Més tard, el 1926, fou reprès a Londres amb decorats i vestits de Gontxarova. Feia molts anys que no l'havien donat a Barcelona. Ara, els Ballets de Monte-Carlo l'han reposat amb els esmentats decorats de Gontxarova. Amb *L'Ocell de foc* debutà al teatre Strawinski, la primera obra del qual, un petit poema simfònic titulat *Foc d'artifici*, havia estat aplaudida pel públic dels concerts. Obra de joventut, descriptiva i pintoresca, plena de frescor i de color, aquesta partitura, encara poc personal, influenciada per Rimski, feia pressentir *Petruixka* (1912) i aquell famós *Sacre* (1913) que fou la *batalla d'Hernani* dels Ballets Russos.

Per a aquest conte de fades, Fokin compongué una coreografia fantàstica, moguda i diversa. *L'ocell de foc* és un ballet molt espectacular en el qual la gràcia alterna amb la força, i que comporta un desenllaç engrescador de debò: com enfollits, els ballarins volten i colpeixen el sòl amb passió. Exaltació frenètica, deliri furiós d'una intensitat extraordinària. No obstant, aquesta obra ens ofereix moltes coses i poca dansa. Afortunadament, l'única pàgina coreogràfica que conté és molt bona. Al primer quadro, el tsarevitx persegueix l'ocell miraculós, el captura, l'impedeix de volar i finalment l'allibera. Aquest *pas de dos* purament clàssic, magistralment interpretat per Massin i Danilova, permet a aquesta darrera d'exhibir el seu art prodigiós fet de tècnica formidable però invisible i d'espiritualitat emocionant. Tota la resta no mereix el nom de dansa. El joc amb pomes d'or de les captives de Kaxtxei fa fortor de rítmica. I en general la pantomima juga en aquest ballet un paper més considerable que la dansa. Els valors eterns de *Les Silfides* no envelleixen. *L'Ocell de foc*, obra importantíssima però híbrida, queda ara bastant antiquat. Decididament, *l'estil Ballets Russos 1909-14* ha perdut esclat...

Irina Baronova

El 1915 comença el segon període de la història dels Ballets de Diaghilew. Aquest audaç promotor, que fins aleshores no havia tingut una tropa fixa, en formà una començant amb els pintors Gontxarova i Larionow i el ballarí Massin. Tot seguit aquests tres artistes es posaren a treballar en *Sol de mitja nit*. *L'Ocell de foc* és el primer ballet de Strawinski. *Sol de mitja nit* és el primer ballet de Massin. Amb música de Rimski-Korsakow i decorats i vestits de Larionow, aquesta obra fou estrenada a París el 1915. Feia també molts anys que no s'havia representat aquí.

Damunt un fons de blau per a la roba, Larionow ha arrenglerat uns quants sols vermellosos, que fan pensar en el salvatgisme del Picasso precubista (1907), quan aquest, enamorat de l'art negre, pintava unes figures que semblaven tallades en fusta a cops de destral. Els vestits són una orgia de color a la russa. El ballet és intens i trepidant. Ple de vida, de moviment i de color. Música, decoració, tema i coreografia són específicament russos. A través del vocabulari vertiginós, rústic i guerrer del *folklore* coreogràfic rus—passos *asseguts*, temps saltats, *escapats* sobre els talons, rotació, etcètera—, a través d'aquest vocabulari impersonal, s'insinua ja el personal i inconfusible *estil Massin*: animació esgotadora, moviment continu, salts brutals, voltes en l'aire, gran expressivitat dels braços i pantomima. Els intèrprets es produeixen amb un brio arravatador. Sota l'aparent desordre dels conjunts, s'endevina l'ordre rigorós de la composició: Irina Baronova i Iurek Shabelevski es fan aplaudir uns solos plens de caràcter. Ara que... Si voleu veure ballar de debò, aneu al Liceu quan facin *Les Silfides*.

Aquesta temporada de ballets es descabdella amb una gran brillantor, per la qual felicitem l'empresari senyor Mestres.

SEBASTIÀ GASCH

—No em va dir que coneixia dos idiomes? Quins són?
—El de les flors i el del ventall.
(*La Novela Semanal*, Buenos Aires)

LYCEUM CLUB DE BARCELONA

Tercera Sessió de Teatre Amateur

Dimarts dia 9 de juny al TEATRE STUDIUM

DAVANT LA MORT
A. Strindberg

UN PROMETATGE
A. Tchèckhov

LA INNOCENT
H. R. Lenormand

Director: ARTUR CARBONELL

Invitacions: LYCEUM CLUB, Fontanella, 18, 3.er - Telèfon 10387 / LLIBRERIA CATALONIA, Ronda Sant Pere, 3

Els Concerts

HERMANN SCHERCHEN. — Durant el Festival de la S. I. M. C. li vam sentir dirigir algunes obres d'avantguarda i vam apreciar com a qualitat en ell essencial la comprensió de les obres, i la transmissió d'aquestes al públic amb la màxima claredat.

Ara, l'Associació de Música «da Camera» ens l'ha presentat en un concert Mozart, amb un programa brillantíssim, on hi havia dues simfonies (la *Júpiter* i la *K. 201*, en *la menor*), la *Serenata nocturna n.º 6* (K. 239), i un motet i dues àries per a sopran (Leonore Meyer) i orquestra. I en aquest concert, aquella seva qualitat primordial ens ha semblat ésser menys valuosa que les altres vegades; en la música de Mozart, el nostre públic hi vol veure alguna cosa més que una perfecta obra de contrapunt, hi vol una emoció i una gràcia que potser el mestre Scherchen no va acabar de donar-hi. Sembla — i no perdem de vista que parlem d'un gran director — que la preocupació intellectual l'absorbeixi massa i no li permeti lliurar-se totalment a l'obra interpretada. No és bonic d'establir comparacions, però ens temem que ningú no va deixar de fer-ho entre la *Serenata Nocturna* que ens va donar el mestre Scherchen, i una altra que hem sentit recentment al Liceu. I mentre en aquesta darrera semblava que la gràcia s'ho emportava tot, en l'altra era el sentit de l'estructura que dominava. Tot això, repetim-ho, dintre de la més alta qualitat.

LONORE MEYER. — En l'esmentat concert Mozart, la sopran Leonore Meyer, que també se'ns havia revelat durant el Festival de la S. I. M. C. amb el *Wozzeck* d'Alban Berg, el *Carles V* de Krenek i els *Sonets* de Wellesz, collaborà interpretant la part de sopran de dues àries de les *Noces de Figaro*, i del motet *Exaltate, Iubilate*. I alguns dies més tard, per acabar d'arrodonir la impressió que ens pogués haver produït, la sentíem a Audicions Intimes amb un programa de *lieder* romàntics, que anava des de l'*Ah perfido* de Beethoven fins a la *Cecília* de R. Strauss, passant per Brahms i Wagner, però, oh meravella! sense l'inevitable *Rei dels Verns*.

Leonore Meyer canta com una artista dramàtica, amb molta expressió, i té un timbre de veu molt agradable, sobretot en el registre mitjà. Les seves qualitats dramàtiques sobresortiren en les àries d'òpera, naturalment; i com a liederista ens semblà sobretot afortunada en les cançons de Brahms, les quals, dit sigui entre parèntesis, mereixerien figurar més sovint en els programes. De les cançons de Wagner el públic aprecià especialment *A l'hivernacle* i *Somnis*, ambdues sobre temes del *Tristany*.

Herman Scherchen

GASPAR CASSADÓ. — El concert de clausura de curs de l'Associació de Música «da Camera» ha anat a càrrec d'aquest excellent violoncellista, al qual nosaltres mateixos demanàvem, fa unes setmanes, una audició.

Val a dir que les nostres esperances han resultat plenament justificades. Cassadó ha compost un programa de la millor qualitat, i l'ha interpretat de la millor manera.

A la primera part hi havia les magnífiques variacions de Beethoven sobre un tema de Händel, i el *Concert en re major* de Boccherini, amb les quals obres Cassadó ens ha demostrat el seu domini de la tècnica dels clàssics. A la segona part, amb molt bon encert, hi va posar la *Sonata op. 6* de R. Strauss. Es interessant de veure en aquesta obra el Strauss de la primera època, encara tot amarat de romanticisme, i tan pròxim encara a Mendelssohn i Liszt. L'execució de l'obra, que té moltes dificultats no solament per al violoncel, sinó també per al piano, fou excellent per totes dues parts. Cassadó donava el seu màxim rendiment, i Alexandre Vilalta també.

Per fi, la tercera part, seguint la tradició, era composta d'obres de virtuosisme: el *Kol Nidrei* de Max Bruck, una *Oda* de Txerepnin, el famós *Minuet* de Paderewski, i el no menys famós *Vol del Borinot* de Rimsky-Korsakof. Cassadó es va divertir superant-ne les dificultats i per acontentar els seus admiradors afegí encara algun extra.

J. PETIT

Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?

De teatre amateur

Lluís Masriera, *El tossut, el pesat i l'indecís.*—**Tomàs Roig i Llop,** *El goig de viure.* — **J. Jimeno-Navarro,** *Demà comença la vida*

La nit del dijous de la setmana passada, la companyia Belluguet ens oferia, en el teatre que té installat en el seu taller l'artista Lluís Masriera, la comèdia original d'aquest mateix polimòrfic ciutadà, *El tossut, el pesat i l'indecís*, dividida en tres actes i l'acció de la qual es descabdella per allà als voltants de l'any 1880.

Primer quadro del segon acte d '«El tossut, el pesat i l'indecís»

En l'*autocrítica* impresa damunt la invitació, Lluís Masriera ens donava compte dels seus intents en escriure aquesta seva darrera producció: «No és una obra d'imaginació com altres meves—deia—. Es solament la presentació d'alguns caràcters que he procurat estudiar, dibuixar i fer-los viure dins aquell ambient vuitcentista que encara veig a través dels meus records d'infància.»

I en realitat, l'obra no és res més que això. Però, tot i no essent res més que això, és força superior al que, generalment, amb més pretensions i ambicions hom acostuma a presentar-nos. *El tossut, el pesat i l'indecís* han tingut per a nosaltres la virtut de fer-nos passar l'estona, és clar que sense cap emoció profunda, sense cap esgarrifança patètica, sense que en cap moment no sentíssim l'aire remogut pel cop d'ala del geni. però ben agradablement i, endemés — circumstància que considerem preciosa —, lliures d'aquella insuportable sensació de basqueig que, derivant d'una causa moral o intellectual, es converteix sovint en física davant les insanitats de tot ordre amb què massa sovint ens hem d'acarar fent de crític teatral.

El tossut, el pesat i l'indecís és comèdia més aviat pueril i ingènua que maliciosa i atrevida, tant pel que toca a la seva idea central com al desenvolupament que li és donat. No és ni vol ésser altra cosa que la presentació d'aquests tres tipus de galantejador que assenyala el seu títol, ridículs, sentimentals o divertits, voltant una graciosa vídua que s'entreté jugant amb tots tres i que acaba deixant-los tots tres amb la còmicament tràgica constatació de llur infeliç badoqueria. Aquests tipus són voltats d'altres d'episòdics que arrodoneixen bellament la comèdia, la qual transcorre en l'ambient tranquil, bonatxas i polit d'una petita fonda en una petita població termal catalana, regentada per un *mussiú* esborradís i més o menys filòsof, com pertoca a qui, com ell, ha vist molt món i conegut molta mena de gent.

El tallat, els accessoris i la tònica tota d'aquesta obra pel que fa a tòpics, idees i sentiments corresponen exactament a l'atmosfera temporal en què l'acció és situada; diríem que és un plagi sense falla, tant hi és tot ben acordat i ben compost en relació amb el tipus de comèdia i el caràcter d'època que l'autor li ha volgut donar. Collabora eficientment amb tot això que correspon al llibre la cura que ha estat esmerçada en el que fa referència a la presentació, on no hi és abandonat ni el més petit detall. Això quan, com passa desgraciadament a casa nostra, la improvisació, el pengim-penjam i el no-ve-d'aquí és el pa de cada dia, mereix especial menció i gran elogi.

La interpretació, homogènia i correcta en conjunt, salvat alguns punts on una fluïdesa de memòria es deixà sentir massa. Hem de decernir, però, en particular, un aplaudiment incondicional a Maria de la S. Masriera que mantingué el paper central de l'obra amb gràcia i desimboltura, a Francesca T. Prats, que féu el de la cunyada trapassera amb delicadesa i naturalitat, i a Pilar i Maria Isabel Masriera per haver realitzat excellentment els secundaris que els foren confiats.

* * *

La segona i darrera vetllada teatral organitzada per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a profit de les seves colònies escolars, tingué lloc, com la primera, al Teatre Orfeó Gracienc, la nit del passat dissabte. En aquesta sessió ens foren presentades dues obres; la primera era una espècie de temptativa simbolista en un acte de Tomàs Roig i Llop titulada *El goig de viure* i qualificada pel seu autor de farsa poemàtica, de la qual no sabríem dir altra cosa que val molt més per la bona voluntat que s'hi revela que no pels encerts que hi pugui haver.

Quant a la segona, es tractava d'una comèdia dramàtica en tres actes i un quadro (*sic*), de J. Jimeno-Navarro, titulada *Demà comença la vida*.

Aquest autor, al qui veiérem per primera vegada en la nostra vida quan sortí, amb les mans agafades amb les dels actors, a recollir els aplaudiments amb què l'entusiasme del públic que emplenava la sala gratificava la seva obra, ens va semblar molt jove. Aquesta joventut, sense cap mena de dubte, l'ha de dispensar de moltes errades i ens ha de fer simpàtic l'èxit que obtingué.

Però aquesta mateixa joventut l'hauria hagut d'empènyer més aviat a l'aventura per camins molt menys fressats que aquest de la comèdia rural i els tòpics de l'amo i el vell pastor, la serventa intrigant i el bordet al qual els altres nois apedreguen. Jimeno-Navarro, si demostra per un costat una habilitat innegable en el maneig dels llocs comuns sentimentals del nostre teatre pairalista i sap treure'n bon partit — per bé que oblidant un xic massa la lògica de l'acció i el fons psicològic dels personatges —, per l'altre no ens sembla pas preocupat per unes ambicions gaire excessives. Ens estimaríem molt més veure'l una mica assabentat del que ha passat pel món de cinquanta anys ençà, pels ressons que en sentíssim en la seva obra, que no entretingut en aquest reguitzell d'emocions i tendreses en què es complau i que ja comença ésser hora d'haver-les retirat totalment de la nostra escena moderna.

No diem tot això perquè hàgim de menysprear absolutament els sentiments senzills i les sensacions poc complicades, el ruralisme i tot el que l'acompanya, però sí ho hem de dir perquè creiem que tenim obligació de comptar amb moltes altres coses. Per altra banda, dins aquest gènere en què se'ns presenta Jimeno-Navarro, ja en tenim prou amb els autors que són a la memòria de tots, l'ombra dels quals per força ha d'obscurir aquells que vulguin seguir-los.

El que aquells feren ja està bé i cal deixar-ho; tancarem un cicle que és insensatesa voler obrir altra vegada. El que ells realitzaren, amb el que trobaren i tot allò de què podien disposar, fou molt i molt estimable, però no els féu clàssics més que en el sentit extensiu del mot. Clàssics — això és modèlics — ho són molts altres que, avui, no és pas de bon senyal ignorar o negligir.

Però, encara que recusem les fonts d'inspiració de Jimeno-Navarro, no li hem de negar les seves bones qualitats, la principal de les quals és una gran intuïció del joc teatral, per al qual demostra una excellent disposició. Pel que fa al llenguatge, l'autor fa gala, també, d'una gran fluïdesa; hi fa nosa, però, l'ús excessiu del pretèrit directe, cosa que no escau gens al parlar popular.

Quant a la interpretació, que, com la de l'obra de Roig i Llop, anà a càrrec de l'elenc Estudi d'Art Dramàtica, de Molins de Rei, dirigit per Josep Cariteu, rutllà planerament i molt ben matisada. Encara que tothom hi estigué perfectament, ens plau d'assenyalar en particular Pasquala Merlos, en el paper de Roser; Josefina Munné, en el de Remei, i Lluís M. Puiggarí, que féu estupendament el seu, de Baldiri.

JOAN CORTES

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ⊡ Màxima qualitat
AVINYO, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

UN ERUDIT VALENCIÀ PRECURSOR DE LA NOSTRA RENAIXENÇA

Marc Antoni d'Orellana

El segle XVII donà en tota la Península, i més que enlloc al País Valencià, un tipus d'erudit, enciclopèdic, pacient, apassionat i crèdul, que més s'estima perfilar els detalls que donar una obra de conjunt, la importància del qual és gran per tal com a aquests erudits devem gran riquesa de notícies, extretes d'arxius desapareguts i empobrits d'ençà d'aleshores, i els primers assaigs de catàlegs o diccionaris d'escriptors, artistes, etcètera, etc.

El valencià Marc Antoni d'Orellana és l'erudit típic del seu temps. Home d'una meravellosa capacitat de treball, emprengué amb braó i coratge obres de proporcions immenses, com *Valencia antigua y moderna* i la *Biografía pictórica valentina*, un quart de més de sis-centes pàgines, que acaba de publicar Xavier de Salas dintre la col·lecció *Fuentes literarias para la historia del arte español* del Ministeri d'Instrucció Pública, de Madrid.

Aquesta obra d'Orellana, escrita per contrarestar el *Viage de España* de Ponz, és un importantíssim catàleg d'artistes valencians, de molts dels quals ens dóna preciosíssimes dades noves, indispensables, des d'ara, per a tot aquell que vulgui estudiar a fons el nostre art al País Valencià. Es per això que la tasca de Xavier de Salas — si es redueix a la còpia d'aquesta obra — ja seria digna de tot elogi i transcendental per a estudis posteriors.

No res menys, però, Xavier de Salas ens dóna un definitiu estudi de la personalitat de Marc Antoni d'Orellana, amb gran riquesa d'aportacions i aprofitant amb encert les coses ja conegudes. No em puc estar de remarcar la posició de Xavier de Salas enfront de Marc Antoni d'Orellana. Aquest darrer no és pas objecte d'aquell apassionament, tan natural, que acostuma a lligar el biògraf amb el biografiat, ben al contrari: Xavier de Salas ens fa veure ben clara la mediocritat de l'enginy d'Orellana, la seva estretor d'idees i les seves puerilitats, tot reconeixent el que representa la seva obra i la seva extraordinària capacitat de treball.

Perquè el lector tingui una idea ben clara del que fou Marc Antoni d'Orellana, em sembla que en tindré prou amb esmentar-ne dues coses: una mostra del seu estil, i els títols d'algunes de les seves obres.

Imagineu-vos un home que, per explicar les circumstàncies de la seva naixença, escriu: «*Calle de Calatrava, esquina de San Bartolomé, hasta cerca de la Purissima. En dicha calle y en la casa número* 10, *manzana* 336, *¿qué diré? ¿que fué mi primer vagido?... ¿Diré que madrastra la Naturaleza me arrojó a este valle de lágrimas... pues el horror de tantas miserias como se le esperan al que nace, ya desde luego le ponen en la clara precisión de prorrumpir en tan inconsolables sollozos..., siendo un gemido continuado desde la cuna hasta la tumba? No; diré sino que en esta casa fué donde la suprema dignación, sin atender a mis previstos desméritos, quiso derramar liberal sobre mí sus beneficios, criándome de la nada y agregándome el favor de la gracia, que por medio de las aguas del Santo Bautismo recibí en aquella parroquia de San Nicolás.*»

Entre les seves obres, deixant de banda les monumentals més amunt esmentades, trobem una *Disertación o carta satisfactoria de la publicada por Don Damián Marón y Rama, persuadiendo que es menor mal sufrir ratones que tener gatos; convéncese todo lo contrario, y que siendo los ratones en nada útiles y en todo perniciosos, los gatos, por el contrario, son útiles y muy necesarios.* I encara, després d'aquesta dissertació, Orellana n'escriví una altra sobre el mateix tema ...*que corroborada con otros más fundamentos la defensa de los gatos, al mismo paso que corregía dos yerros de la Disertación, siendo el uno haber atribuido a Santa Gertrudis la Magna la protección contra los ratones y el otro era suponer haya tanta dotación en la Catedral de Valencia para alimento de los gatos.*

Ultra això, Orellana escriví un *Tratado histórico-apologético de las mugeres emparedadas*, una *Noticia sobre la fabricación del azúcar e ingenios que en lo antiguo se conocieron en el Resino de Valencia*, i molta altra cosa d'aquest to en castellà, i en la nostra llengua: *Catàlogo y descripció dels pardals de l'albufera de València, Catàlogo dels peixos que's crien y peixquen en lo mar de València, Adachis proverbials* i uns versos en què parlarem més endavant.

Naturalment, a Orellana li agradava molt pescar amb canya (...*pues el anzuelo, aunque es símbolo de engaño en el pez, también es símbolo de placer en el hombre, y a la verdad una de las mayores diversiones es ponerse, sereno el ánimo y libre la imaginación de todo cuidado, en la verde alfombra de una ribera a recrearse en el ejercicio de la pesca...*»); la xocolata:

(¡*O divino chocolate,*
que arrodillado te muelen,
manos plegadas te baten,
y ojos al cielo te beven!);

i d'altres coses petites que deixà traslluir en les seves obres erudites. Mai no agrairem prou a Xavier de Salas que al costat del seu documentat estudi de les fonts històriques i literàries d'Orellana ens n'hagi donat una visió d'aquestes petiteses.

* * *

L'any 1782, Marc Antoni d'Orellana, en resposta a uns versos llatins de l'abat Lassala a la mort d'un canari, escriví un romanç, de dos-cents seixanta-quatre versos en la nostra llengua, que foren publicats per primera vegada pel mateix Xavier de Salas en la revista *El Camí* i que, encertadament, ha tornat a donar en el pròleg de la *Biografía Pictórica Valentina*.

L'interès d'aquest romanç s'escau tant en la reculada data — reculada pel que fa al renaixement de la nostra llengua — de la seva aparició com en les manifestacions fondament valencianistes que inclou. Donem a continuació el començament i la fi d'aquest Romanç, l'interès del qual no escaparà a ningú.

Cosa que jamay he fet,
me passa ara per lo cap,

Xavier de Salas

y és scriure en altre idioma
puix ja és altre el valencià.
Altre de moltes maneres,
puix que's troba tan variat
del antic, y també és altre
del scriure al pronunciar.
No continue en més altres
perquè no vull fastidiar
que si no diria: Es altre
per tots els quatre costats.
Perquè a humor de les gents
el idioma es sol mudar,
y el de València ja dies
que es mixturà en castellà,
adoptant noves paraules
del lemosy molt distants,
e desconexent les sues
pròpries e antigues de avans.
En modo de scripturar-se
no menys patí novetat,
e començà tot açò
ja va per a tres-cents anys.
E axi els pochs llibres que resten
poch poden aprofitar
per a norma, puix empresos
són des de dit temps ençà.
Dirà alcú, que aquesta falta
l'an suplida els catalans,
que han observat el lenguatge
mol més que molts valencians.
Es axi, però no en tot
la resposta em satisfà
puix la sua lengua és altra
de la nostra molt temps ha
y encara que'l lemosy,
(que) a entrambes les generà,
desvian-se més la nostra,
lengua especial se formà,
més dolça, més clara e fàcil
que no la del català
que té veus bronques y cifres
en ço scrit de apostrafats...»

No pot negar-se el gran interès d'aquestes frases i que ens fan veure el concepte que prevalgué en temps de les diferències exagerades que hom veia entre dues formes de la nostra llengua. Orellana, valencianista extremat, no volgué que la seva llengua fos la mateixa que la dels del Principat; però fixeu-vos que això ho feia per valencianisme i no pas per altres creences, que foren del tot nocives, tant a València com al Principat. Per això mateix, encara, els seus clàssics eren exclusivament aquells que nasqueren al País Valencià:

Y girant assi la fulla,
vent-vos jo molt inclinat
a legir alcuns poetes
lemosins o valencians,
hey fet vives diligències
per tota aquesta ciutat,
demprés que també els busqui
per a mi y no'ls he trovat.
Tan sols tinc a Jaucme Roig
del que'm desapropi ja,
y volgués tenir els altres
que nunca he pogut lograr.
Puix rebria gran plaer
presentant-vos de bon grat
Ausiàs March, Jaucme Febrer,
Gasull, Mossèn Fenollar
e sens contar dels moderns...»

El més interessant d'aquest romanç d'Orellana és, com remarca Xavier de Salas, la consciència que s'hi palesa de la decadència en què es troben en el seu temps les lletres en valencià. Aquest estat d'ànim el podríem lligar amb el d'altres escriptors del Principat contemporanis i Orellana.

Podem donar, doncs, a Marc Antoni d'Orellana un lloc entre els predecessors de la nostra renaixença, i no costaria gaire de fer paral·lels — perillosos, tanmateix — entre el que reivindica el seu Romanç i el que reivindicarà mig segle després Bonaventura-Carles Aribau.

MARTÍ DE RIQUER

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

L'actualitat literària

Capítol de rectificacions

El mateix dia que era publicat el meu comentari pessimista sobre la pervivència de *Quaderns de Poesia*, sortia, amb un desmentiment que no deixa pas de satisfer-me, el número 7 d'aquesta revista, amb data de febrer, i que, encara que dugui un retard de tres mesos, serà rebut, confio, amb la mateixa acollida entusiasta dels anteriors. Poemes de J. V. Foix i S. Sánchez-Juan, entre altres; estudis crítics signats per Guillem Díaz-Plaja, per Joan Teixidor i per Lluís Montanyà (del qual és grat subratllar el retorn a la literatura activa, iniciat amb l'article publicat ací mateix sobre Xavier Benguerel, i confirmat ara amb aquest comentari a la poesia de Foix) i per últim, unes notes de crítica, fan d'aquest *Quadern*, ben presentat i animat per un dibuix del gran Manolo, una bona revista.

(I pocs dies després sortia el número 8 dels *Quaderns de Poesia*, data del març.)

Altrament, i encara que això no sigui pròpiament una rectificació, em plau de fer constar que el segon número de *Rosa dels Vents*, a punt de sortir, serà imprès en un paper decorós i, que en el seu sumari hi haurà, també, bones signatures.

«Dijous Sant», de Mauriac, en català

Al cap d'un parell de mesos d'haver estat publicat en francès, simultani, gairebé, a la *Vie de Jésus* que ja vaig comentar, el *Dijous Sant* que ha escrit François Mauriac ha estat traduït i publicat en català, inaugurant les edicions en el nostre idioma a càrrec de la barcelonina Editorial Apolló.

Dijous Sant és una glossa de la diada. Escrita, això sí, no pas amb la fredor descriptiva d'un manual litúrgic, sinó amb l'apassionament d'un cristià abrandat d'amor diví i amb la força literària d'un gran escriptor com és l'autor de *Thérèse Desqueyroux*. L'evocació dels records d'infantesa, que obre el llibre; l'arborada apologia dels sagraments; les pàgines, en particular, en les quals parla de l'Eucaristia, assoleixen una qualitat de poesia autèntica i s'emparenten amb els millors versos de Paul Claudel. Obra d'un catòlic convençut, d'un proselitista infadigable, aquest *Dijous Sant* es fa llegir amb admiració pel creient com pel profà. La cosa trista és que ací, on gairebé tots els admiradors i lectors de Mauriac pertanyen al camp agnòstic, la gent que lògicament hauria de reservar una acollida entusiasta a un llibre tan profundament religiós com aquest *Dijous Sant*, preferiran llegir qualsevol estúpida novella rosada o la darrera envestida contra la maçoneria o contra el liberalisme del primer *Padre* Tusquets que es presenti. La traducció del llibre de Mauriac és una empresa difícil, i Ramon Esquerra, bon coneixedor de literatures estrangeres, se n'ha sortit molt bé, si deixem de banda alguna falla ocasionada, segurament, per una precipitació en la seva feina de traductor, i sobretot, en la de corrector.

Les obres de Verdaguer

Amb aquest volum IX de l'edició definitiva de les *Obres Completes* de Jacinto Verdaguer, iniciada per la Llibreria Catalònia fa uns quants anys, resta completa l'empresa de reunir en volums manejables i uniformes d'un format més esplèndid que els vells llibrets grocs de la *Illustració Catalana* i més accessible que els introbables de l'edició monumental. Aquest volum IX (el X ja fou publicat fa temps) conté, particularment, obres en prosa: discursos, articles, pròlegs, excursions i viatges, i sobretot, els deliciosos *Jardins de Salomó*, que precedeixen la traducció lliure del *Càntic dels Càntics*. Hauré de parlar ben extensament d'aquest volum de Verdaguer, que planteja de nou el tema del valor relatiu de la poesia i la prosa verdaguerianes. Mentrestant, però, he cregut necessari remarcar la transcendència que té el fet de tenir ja llesta una nova edició, decorosa i definitiva, de l'*opus* complet de l'autor immortal de *Canigó*.

R. T. M.

—Baixeu de l'arbre! Si voleu veure el partit, heu de pagar entrada.
—Entrada? Si en surto... Sóc l'àrbitre!
(*The Humorist*, Londres)

CAMISERIA FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Homenatge a setze lustres

El vaig conèixer a Montparnasse, en una d'aquelles animades sessions de l'*Académie de La Coupole* que, una nit cada setmana, aplegaven tot d'escriptors d'avantguerra a l'entorn de dues o tres taules de café. Els marbres del voltant eren sempre plens d'artistes, de periodistes, d'esnobs i de tafaners desitjosos de considerar de prop el somrís prim i els *pince-sans-rire* de Duvernois o la barbassa florida, xopa de facècia i de malícia, de Tristan Bernard.

Era un vell secardí, un xic corbat, per

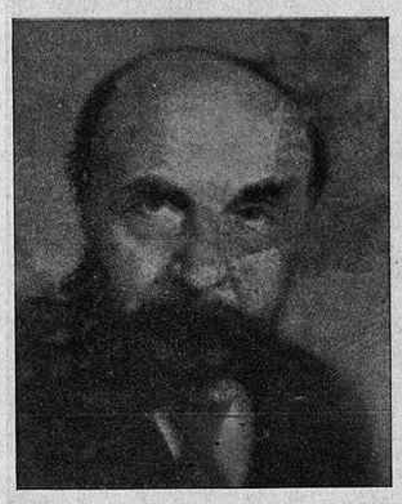

J.-H. Rosny aîné

bé que encara ferm i de bona planta. El seu físic ple de caràcter atreia poderosament la mirada. Sota un absurd barret de feltre aplanat, semblant al del Léon Blum de les caricatures, uns flocs de cabell cendrós emmarcaven les línies anguloses del rostre, rematades per una barbeta de pèls esclarissats i rebecs. Enmig, lluïa la brasa dels ulls foscos, intelligents i inquiets com els d'un ratolí endiastrat. I entre els motius personalíssims, cap que permetés de sospitar la velleïtat de *se faire une tête*. En arribar, tothom cuità a saludar-lo amb la major deferència. Entaulat amb el grup, a estones abstret, a estones resseguint la gent amb els ullets furgadors, s'acontentava de somriure a mitges quan els altres reien estrepitosament. Després vaig saber que sofria una oïda endurida pel pòsit dels anys.

No tardà gaire a alçar-se i a anar cap a la porta. En aquell moment algú va presentar-me'l:

—M. Rosny *aîné*. No cal dir-vos qui és...

Bescanviàrem unes paraules banals, de pura cortesia. I es va fondre tot seguit. Més tard se'ns va ocórrer de maliciar si tal volta ens havien pres per un element de la legió importuna de literats novells que, raspall en mà, assetgen tothora els membres de l'Acadèmia Goncourt. I al bon Rosny aîné més que a cap altre. Penseu que, en cas d'empat, la decisió del president dels *Dix* resol el plet adquirint qualitat de vot doble!

* * *

Es diu Joseph-Henry Boex; cognom flamenc d'una família d'ascendència belga, holandesa i espanyola. I és fill de Brussel·les; el mateix que Francis de Croisset i que el seu propi germà i col·laborador J.-H. Rosny *jeune* — un jove de setanta-set anys—. (No tots els productes franco-belgues han d'ésser calamitats a la Clément Vautel i a la Maurice de Waleffe.) Des de petits, però, els dos Rosny tenen les arrels clavades en el gran test parisenc.

Quan Rosny aîné començà a esgrimir la ploma, creixia a marxes dobles el corrent naturalista nascut a l'escalf de Flaubert. Vist d'una manera conjunta i simplificada, podríem dir que la principal aspiració del naturalisme era la de reflectir les coses «tal com són», programa i propòsit sempre farcits d'una gran dosi de convenció i fins d'ingenuïtat. De més, es creia operar com a reactiu antiromàntic quan, en realitat, avui tots podem saber que no era sinó una diversa modalitat de l'alenada romanticista. Al marge de les cotilles doctrinals, de fet, el seu mèrit més autèntic és el d'haver trobat poesia (o potser, millor dit, importat poesia), i a vegades de la més elevada qualitat, en certs objectes o assumptes considerats fins llavors innobles o insignificants. Al capdavall, dintre l'ordre de les arts, no hi ha objecte ni model que la interpretació no pugui dignificar o envilir, fer-ne causa de repulsió o d'encís — postulat la consciència del qual ha mantingut i haurà de mantenir sempre el seu prestigi a partir, si més no, de Boileau.

La trajectòria literària de J.-H. Rosny aîné ens permet de creure'l intuint aquests judicis en una hora en què aquesta intuïció es feia dificilíssima per mor de la immediata i tumultuosa ebullició dels factors a jutjar. Enrolat a les files naturalistes, aviat es posava a seguir més o menys directament Zola, el cap de colla, amb *Le Bilatéral* (títol que ja ens costaria d'imaginar en la coberta d'una obra del novel·lista de *Pot-Bouille*). Com han fet sempre els fundadors i els corifeus de tota mena de teoria, doctrina o secta, Zola no parava d'anar empenyent cada vegada més enllà els *dada* de tendència amb un afany tan engrescat com desaforat i deforme. Com a conseqüència, es formà al seu voltant una atmosfera de prevenció que, en un cert moment, esdevingué obertament hostil. Era quan, en una de les infatigables gestions del pontífex naturalista per a l'obtenció d'un setial acadèmic, el fill Dumas protestava: «De cap manera! Qualsevol dia els aparadors de llibreria anirien plens de cobertes dient: *La Merde*, per Emile Zola, de l'Acadèmia Francesa.» Degas contava que, a can Goncourt, Zola havia replicat escridassant: «Per a mi, el mateix val la m... que el diamant!» I que Mallarmé, precisant l'esquema de tot un criteri estètic, objectava finalment: «Sí; però el diamant és més rar...» Dissident, Rosny signava el famós manifest dels que, l'any 1887, des de les columnes de *Le Figaro* repudiaven els excessos de *La Terre*. I passà de les *soirées* de Médan al *grénier* dels Goncourt, l'ala dreta i mesurada de l'escola. Tota una nodrida galeria d'homes i de dones plens de vida s'animaren entre les pintures realistes del seu talent creador.

La curiositat voraç i universal de Rosny l'ha fet posseïdor de coneixements vastíssims. Es un magnífic espècimen supervivent de l'època en què encara es creia que les disciplines de l'alta cultura no eren cap nosa per al literat ni per a l'artista. Aquesta vàlua adquirida i la possessió innata d'una puixant imaginació havien de fer-li difícil la persistència en un camí determinat. Per això hom l'ha pogut veure emprenent innombrables exploracions cap a tots els camps on la inquietud o el risc poden rendir bona collita. Des de les singulars reconstruccions de prehistòria fetes conjuntament amb el seu germà, com *Xipéhuz*, *La Guerre du Feu* i, sobretot, *Vamireh* i *Eyrimah*, que han donat la volta al món, fins a les utopies científico-socials i a les fantasies d'anticipació; alguna de les quals, com *La Force mystérieuse*, resisteix perfectament la comparança amb els millors models del gènere en la moderna novel·lística britànica. Per cert que en més d'una obra coneguda d'aquesta pròspera branca de la literatura anglo-saxona no costaria gaire d'assenyalar-hi motius poats en aquestes o aquelles pàgines de Rosny.

Expert filòleg, ha manipulat amb afició el mot infreqüent, el neologisme i les nomenclatures específiques de les ciències. Aquesta mena de culteranisme formal sol també actuar, de tant en tant, en la construcció sintàxica; la qual cosa contrasta estranyament moltes vegades amb el deseiximent de l'estil, llisquent, fet de frases ràpides brollant d'una sola estricada que delata la fuga del treballador infatigable. El mateix dinamisme, però, perjudica en més d'una ocasió l'equilibri del conjunt, de l'arquitectura del llibre, negligint la cura d'elements que guanyarien variant de proporcions o, simplement, anant units per lligams una mica menys pengim-penjam. Haurem de dir que aquest retret parcial és només vàlid per a una certa part de l'extensa i variada producció rosnyana. Si fins l'escriptor parsimoniós i preciosista no sempre pot calçar els mateixos punts, hom compendrà la necessitat de selecció crítica en un historial que abasta fins ara prop del centenar de volums, algun dels quals ha estat enllestit en l'espai de setanta o vuitanta dies.

Sola o en col·laboració, a través de densitats fluctuants, la vasta obra de Rosny aîné s'ha mantingut sempre sota el pavelló de la probitat i de la inquietud responsable d'ençà de l'aparició del primer títol. Aquesta obra inicial fou publicada cinquanta anys enrera. Així, enguany el coratjós patriarca celebra les bodes d'or literàries i, alhora, el vuitantè aniversari de la seva naixença. Els múltiples testimonis d'afecte que ara rep de tot arreu amb motiu d'aquestes faustes efemèrides seran coronats per l'acte d'homenatge i el banquet monumental que, a honor seu, ha organitzat pel mes vinent la *Société des Gens de lettres*, la més important corporació professional de les lletres franceses.

ALBERT JUNYENT

(*Segueix a la pàgina* 8)

SUBSCRIVIU-VOS A LA
GEOGRAFIA DE CATALUNYA
Direcció: Gonçal de Reparaz (fill)
Pròleg de Carles Pi i Sunyer
Col·laboradors: C. A. Jordana, P. Bosch Gimpera, M. Faura i Sans, M. Chevalier, Ignasi de Sagarra, Ll. Creus i Vidal, A. Duran i Sanpere, J. Serra Ràfols; etc., etc.
Aprofiteu el PREU ESPECIAL DE FAVOR de Ptes 2'50 fasc.
EDICIONS DE LA
LLIBRERIA CATALONIA
Ronda Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

J. P. Oms

Oms, a la Sala Gaspar, torna a assaltar el procediment amb el qual es va presentar a la mateixa galeria l'any passat, que és un procediment de dibuix acolorit propi per a ilustració i per a regalar la vista poc exigent cansada de tanta pintura bona i d'altra que no ho és tant.

Oms persegueix la finalitat de poder proporcionar un gènere assequible i que pugui estar penjat a tot arreu amb la dignitat a exigir de la tècnica emprada i de l'economia fixada per ell.

Ho aconsegueix plenament.

Giorgio di Chirico

Hem arribat tard, tardíssim, per a poder parlar, de la manera inèdita que a un hom li plau, de Giorgio di Chirico.

Ha plogut molt des de la guerra europea, que és el moment en què aquest manipulador del sobrerealisme adquireix una celebritat gairebé mundial.

Els contractes de treball que Chirico signà amb la moda i amb l'anarquisme artístic professional d'aquell temps, han caducat i avui no fa més que viure del record que l'agitació i el revolucionarisme li proporcionaren.

El Chirico que ens ha presentat la Sala Esteva, que és un Chirico integral, no pas una faceta sola, ens confirma que es tracta d'un fenomen espiritual clausurat, que es manifesta esporàdicament amb signes *épatants*, buits de contingut, de forma i àdhuc de convicció. Explota la mítica grega compaginada amb l'absurd, el cavall, l'estàtua i la perspectiva forçada, arbitrària. Un embalum tòpic inspiratiu que ja no fa vibrar ni l'esperit allucinat dels darrers corifeus sobrevivents del sobrerealisme.

Respecte a l'artista vençut per les essències del renaixement que s'observa en el món de l'esperit, no cal afegir res més.

Hem de parlar però del fet de l'exposició. La Sala Esteva, amb un desig de divulgació lloable, ens ha portat Chirico. Hem d'agrair-li-ho sincerament perquè, tronat o no, Chirico no havia exposat mai a Barcelona.

El cúmul de bones intencions mostrat repetidament per l'esmentada galeria ha de veure's acompanyat d'èxits esclatants que faran de digne corollari als esforços portats a cap per ella en el sentit de la divulgació de personatges d'una real importància.

Un d'aquells s'assoliria, per exemple, amb aquell projecte d'exposar els gravats de Jacques Callot.

Angel Gimeno

Gimeno i tortosí. Un nom i una filiació illustres i una pintura plena de moltes prometences.

Angel Gimeno exposa a la Sala Barcino i respecte d'ell no seria arriscat de dir que és la revelació d'enguany.

Pinta d'una manera grassa, rica, brillant.

La força, en alguns moments irreflexiva, que controla encara els seus actes, l'impulsa en moltes ocasions a rabejar-se en això de principal que té la seva pintura, la fluïdesa, la facilitat, el pictoricisme còsmic.

Gimeno tindrà molta feina a curar els seus frens. Al revés d'altres pintors que poden precipitar-se a grans velocitats darrera la consecució de les virtuts tècniques, Gimeno contínuament haurà de vigilar per a no quedar desfet en la vulgaritat a què les seves condicions temperamentals poden conduir-lo.

Si s'assessora, si constreny l'audàcia i s'imposa una disciplina metòdica en forma de cursos al capdavall de cada un dels quals es trobi una nova adquisició, Gimeno donarà molt a dir.

Són a remarcar de l'exposició les teles números 5, 9, 14, 17 i una fora de catàleg, que és la que reproduïm.

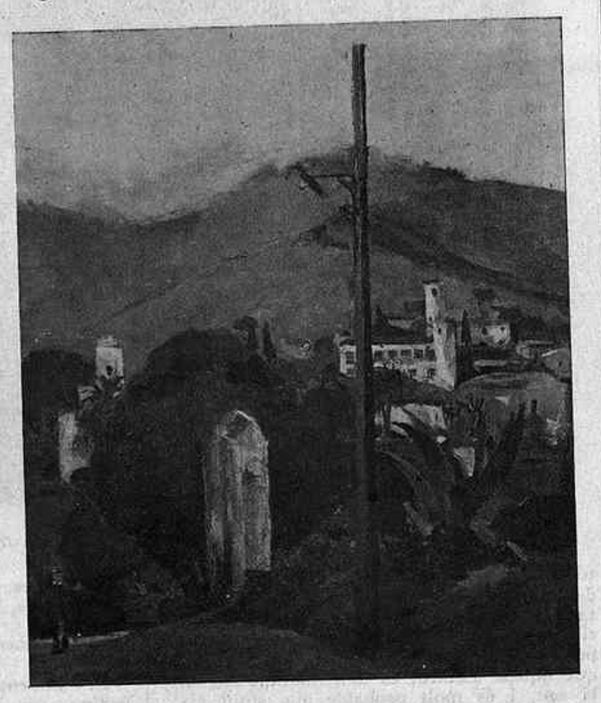

Angel Gimeno — Pintura fora de catàleg

Lluís Mercadé

Sisley és sense cap mena de dubte el paisatgista que més s'ha evadit del paisatgisme pròpiament dit.

Es el pintor que ha sabut més, prenent el paisatge com a element, de realitzar més matèria poètica en menys matèria plàstica. La seva és una pintura no tocada, incorporada a la tela no sabem per quins procediments esotèrics, una nebulosa de fineses i sensibilitat que es concreta damunt un objecte galvanitzat i accidental que és el seu paisatge.

Molta cosa d'això s'escau en Lluís Mercadé.

A Lluís Mercadé no tindria res d'estrany que el dia que el pintor català organitzés una convenció per a erigir uns postulats nacionals de la pintura, se'l declarés foraster. Per una qüestió geogràfica, només.

Mercadé suca en la humitat del paisatge francès aquella substància que el nostre sol resseca i destrueix. Degut a aquesta seva preferència de model, Mercadé ha vingut a ésser un estrany al nostre clarobscur, a les nostres ombres morades, als nostres cels violents...

Catalunya té, però, en Mercadé el darrer marxamo de la seva gran categoria. Li dóna el darrer toc d'equip insuperable.

Mercadé, sumit sota uns paisatges que semblen organitzats per pintors, en treu aquell partit meravellós que també en treia Sisley, des d'un altre aspecte.

La Pinacoteca en tanca aquests dies l'excepcional qualitat.

Un encís positiu, un somni delicat d'harmonies, l'eclosió dels elementals sentiments de fusió universal patrocinats pels apòstols de l'esperit apareixen insistentment examinant l'obra que Mercadé ha estat elaborant durant un parell d'anys per terres franceses.

Mercadé, la seva exposició, no ha fet el soroll que normalment era d'esperar. Prova autèntica que és una manifestació de selecció, que té lloc cada dos anys, i que es frueix de la manera idònia que la cosa reclama. Una vegada més queda demostrat que el triomf purament, decisivament espiritual no té res a veure amb l'èxit multitudinari.

ENRIC F. GUAL

Lluís Mercadé — Paisatge

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

PROJECTOR

Noticiari

* Sembla que és un fet la reaparició de la revista *Art*, sota la direcció de Josep Maria Junoy. El primer número, extraordinari, dedicarà una especial atenció a l'exposició de pintura gòtica catalana organitzada per MIRADOR.

* Manolo, que ha passat gairebé tot l'hivern a Barcelona, està treballant activament en el monument commemoratiu de *La Vaca Cega*.

* A París s'ha obert, a la Galeria Rosenberg, l'exposició del conjunt més important d'obres d'Henri Matisse.

* A l'Hôtel Drouot, una sèpia de Fragonard ha fet 40.000 francs, i una sanguina, 15.500. També s'hi han venut dos lavats a la tinta xinesa de Goya, per 8.000 francs cada un.

* El darrer volum publicat de les edicions de *La Cometa*, per cura del magnífic editor Gustau Gili, és les *Elegias* d'Eduardo Marquina, amb illustracions de Laura Albéniz.

Galeries d'Art

SYRA
PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀSTIQUES, BATEIGS, ETC
CREIXAMS
dibuixos i monotips
R. PLANAS
pintura
VILLA MARQUES
Inauguració dia 18

BUSQUETS
MOBLES
OBJECTES D'ART I DE FANTASIA
M. GISPERT
pintura
JOAN SOLER PUIG
(pintura)
PERE BUSINYÉ
(pintura)

SALA PARÉS
EXPOSICIÓ I VENDA D'ANTIGUITATS
II Saló Mirador
PINTURA GOTICA CATALANA

SALA GASPAR
Consell de Cent, 323
entre Rambla de Catalunya i Balmes)
MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES
R. RIBAS RIUS
Pintura fins al dia 15
J. P. OMS
dibuixos colorits
Inauguració dissabte

La Pinacoteca
MARCS I GRAVATS
ARDERIU
(pintures)
Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO
V. GARCIA SIMÓN
MARCS, GRAVATS, MOTLLURES
Vicente Paul
Andreu Fonts
(pintura)
Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Sala Esteva
GIORGIO DI CHIRICO
pintura

I Saló d'Artistes Decoradors

El Foment de les Arts Decoratives ha tingut la bona pensada d'organitzar el I Saló d'Artistes Decoradors. Per una entitat especialitzada en els bells oficis, aquest certamen ha d'ésser un dels objectius més estimables; i gosaríem dir la seva màxima aspiració. Veiem, doncs — i amb satisfacció — que el nostre Foment, a més d'haver emprès la gran volada fins a enlairar-se sota la cúpula del Coliseum, ha iniciat, també, la seva actuació pel capdamunt.

En el nostre reduït món de les arts decoratives, un Saló d'aquesta mena sempre serà un esdeveniment històric. I en aquesta petita història — tan modesta com vulgueu — aquest Saló de 1936 probablement sera una de les dates a retenir.

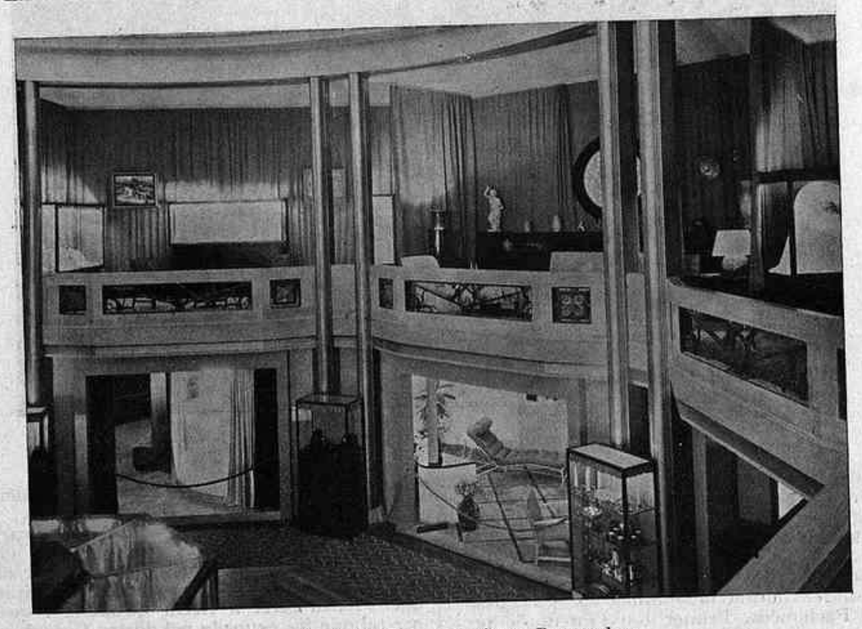

Una part del Saló d'Artistes Decoradors

Mirant enrera, ara recordem una altra data important de la nostra evolució decorativa: la del Pavelló dels Artistes Reunits de l'Exposició de Montjuïc, 1929. Només fa set anys i ja sembla qui sap els que faci. Decididament això de l'art decoratiu porta molta pressa; tanta, que per mica que badeu ja se us ha escapat el tren. I cal vigilar, també, quina ruta heu escollit; perquè molt sovint us passarà que per més adalerats que aneu no acabareu mai d'arribar enlloc; i també és molt possible que després de giragonsejar una bona estona us torneu a trobar en el lloc de sortida. En definitiva: que amb l'agençament d'interiors d'avui dia no es pot mai estar tranquil.

Mireu, si no, la nova instal·lació del Foment i fixeu-vos — en el gravat que publiquem — en la barana de ferro situada a la galeria de la cúpula. Es la mateixa barana d'aquell Pavelló dels Artistes Reunits de 1919. Només fa set anys i ja no s'adiu gaire amb els altres elements de la sala. Avui dia, aquesta barana ja us resulta massa «artística», diríem que és d'un altre tren anterior als d'ara.

Es clar que si mirem tan prim, sempre haurem de viure amb l'ai al cor. Viurem amb un neguit constant mentre l'art decoratiu no s'acabi d'estabilitzar. I això és el que gosaria demanar als nostres decoradors: que una vegada s'acordi el que s'hagi d'acordar, ens deixin tranquils per una llarga temporada; almenys, pel que ens resta de vida. Perquè això de canviar el mobiliari cada cinc anys és un mal de cap.

* * *

Mentrestant limitem-nos a donar una volta per aquest I Saló d'Artistes Decoradors.

El menjador que exhibeix Josep Palau és força agradable i ben resolt; només hi faríem una reserva: el fet d'enganxar una fullola d'una altra mena de fusta en la cara superior del braç d'una butaca determina un decorativisme massa escenogràfic.

Dels gresos de Llorens i Artigues no en direm res, perquè ja n'hem parlat amb entusiasme altres vegades i perquè tots els que exposa ja són coneguts. Per cert que aquest eminent ceramista ens havia promès una nova exposició per aquesta primavera, però degut a una malaltia no ha pogut complir la paraula. Esperem que no ens farà esperar massa.

Emili Store ens presenta dues divertides realitzacions en metall.

Antoni Badrinas exposa una exquisida sala d'estar amb les vitrines plenes de joies de Ramon Sunyer, de les quals no cal subratllar llur singular distinció. I remarquem, amb gust, que Sunyer vagi seguint la depuració del seu barroquisme d'abans. En el Saló de l'any vinent, esperem que l'aportació de Badrinas serà més important, perquè en aquest ha estat massa modest.

Les relligadures d'Emili Brugalla són un prodigi d'execució. I parlant de prodigis hem de citar, amb tots els honors, les admirables edicions de Gustau Gili: un dels pocs editors de casa que es pot tractar de tu amb els més considerats d'Europa.

Les ceràmiques, sempre de bon veure, de Francesc Elias, una pintura al fresc de Miquel Farré i les joies de Lluís Albert de Puig completen la planta baixa. Desconeixíem el treball d'aquest joier. Per les mostres exhibides, ens fa l'efecte que no va pas mal orientat; en els començos sempre és preferible seguir un rastre segur que engrescar-se en iniciatives massa personals.

Dels expositors de la gran sala, la vitrina central està reservada a les joies de Jaume Mercadé. No repetirem pas, per centèsima vegada, els merescuts elogis a l'obra d'aquest exquisit artífex, perquè potser no diríem res de nou. Permeti-se'ns, però, remarcar que tots els *stands* han estat emplaçats al voltant d'aquesta vitrina central, i d'això podríem treure'n una conseqüència obligada, que potser el lector ja hauria sospitat: les joies de Mercadé irradien en tots sentits amb els seus mirífics projectors.

De l'aportació de J. Roca preferim les joies originalment manipulades a base d'or i robins. Constitueixen una nota de sorprenent novetat.

L'exquisida simplicitat de les joies d'Alfons Serrahima ens té el cor robat. Mai no veureu en la seva obra efectismes superflus, composicions inharmòniques, ni concessions indesitjables. I, en canvi, sempre hi trobareu una sensibilitat afuada i una correcció impecable.

A. Roig presenta unes estimables produccions de Manuel Capdevila, en les quals preferiríem que els contrastos de color no fossin tan violents. D'aquesta vitrina cal remarcar la medalla per al Tribunal de Cassació.

Les altres vitrines són dignament proveïdes amb les laques de Pere Brugués, les relligadures d'Anna Casanovas, les labors de J. Canet, l'argenteria de J. Soler Cabot, les llenceries de J. de Calasanç Martí, els projectes de decoració de Roca i Angerri, i les notabilíssimes pintures amb esmalt de Miquel Soldevila. La tècnica d'aquest mestre en l'art de l'esmalt ja ha arribat a un grau superlatiu. Es llàstima, però, que en l'elecció del model no sempre estigui encertat.

I ara ens dol no tenir prou espai per comentar, com es mereixen, les obres presentades pels *ensembliers*.

La terrassa projectada pels arquitectes Sert, Torres i Bonet del G.A.T.C.P.A.C., està molt ben concebuda. Podríem dir que és alegre i ensems d'un franciscanisme agradable; us vénen ganes de passar-hi una llarga temporada. Enmig d'aquesta eufòria, la pintura de Joan Miró resulta una nota passada de moda.

El *boudoir* de Jaume Llongueres està concebut dintre la més estricta tradició. I per aquest camí Llongueres aconsegueix un resultat impressionant. Entonació encertadíssima i execució impecable en tots els seus elements. Un interior ple de ressonàncies del més bon gust, dignes d'aquest intelligent decorador.

El bany i *boudoir* de Santiago Marco el situaríem — quant a l'estil — equidistant entre les dues obres citades. I en dir això no voldríem afavorir ni desmerèixer cap de les tres. Cada una en el seu estadi, és remarcable. Aquest bany és una prova més del bon gust i sensibilitat del mestre d'*ensembliers* Santiago Marco.

Bartomeu Llongueres ha executat una graciosa saleta de bridge.

Josep Mir i Virgili presenta una biblioteca que fa molt bonic. Tot conjuga admirablement.

La sala d'estar de Ramon Rigol també fa bo de contemplar, però ens sembla que ha estat pensada i excessivament supeditada als efectismes d'una exposició.

De Valeri Corberó hi ha un menjador correctament executat i molt ben vist de color.

En el dormitori de Ramon Aulina de Mata hi ha una finestra amb un celatge pintat i uns quants testets amb cactus, que no ens ha semblat una prova de bon gust.

Els Amics de l'Art Litúrgic hi tenen un oratori de casa particular, que no passa de discret.

Del *stand* de Francesc Fàbregas no acceptem la illuminació inferior de les fornícules, perquè provoca una sensació d'ingravidesa a les escultures.

Cal remarcar un moble molt ben construït de Joaquim Campanyà.

I moltes altres coses notables remarcaríem que, per manca d'espai, ens sap greu haver de silenciar.

Es de desitjar que després d'aquest primer Saló, en vinguin d'altres. Confiem amb la bona voluntat dels homes del Foment i els felicitem per l'èxit obtingut.

MÀRIUS GIFREDA

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

(c) Ministerio de Cultura 2006

MIRADOR SETMANAL...

... de política catalana

LA CRISI DEL GOVERN DE LA GENERALITAT

Tal com prevèiem la setmana passada, s'ha produït en el curs de la present la crisi del govern de la Generalitat. El fet determinant de la crisi fou, evidentment, el Congrés de la Unió Socialista, en el qual s'arribà a votar l'acord absurd que el partit podia continuar col·laborant en el govern mentre el senyor Comorera ho cregués convenient. Suposem que cap president de govern no pot acceptar una col·laboració tan original, que no recolza en cap lleialtat i sí solament en les conveniències de grup.

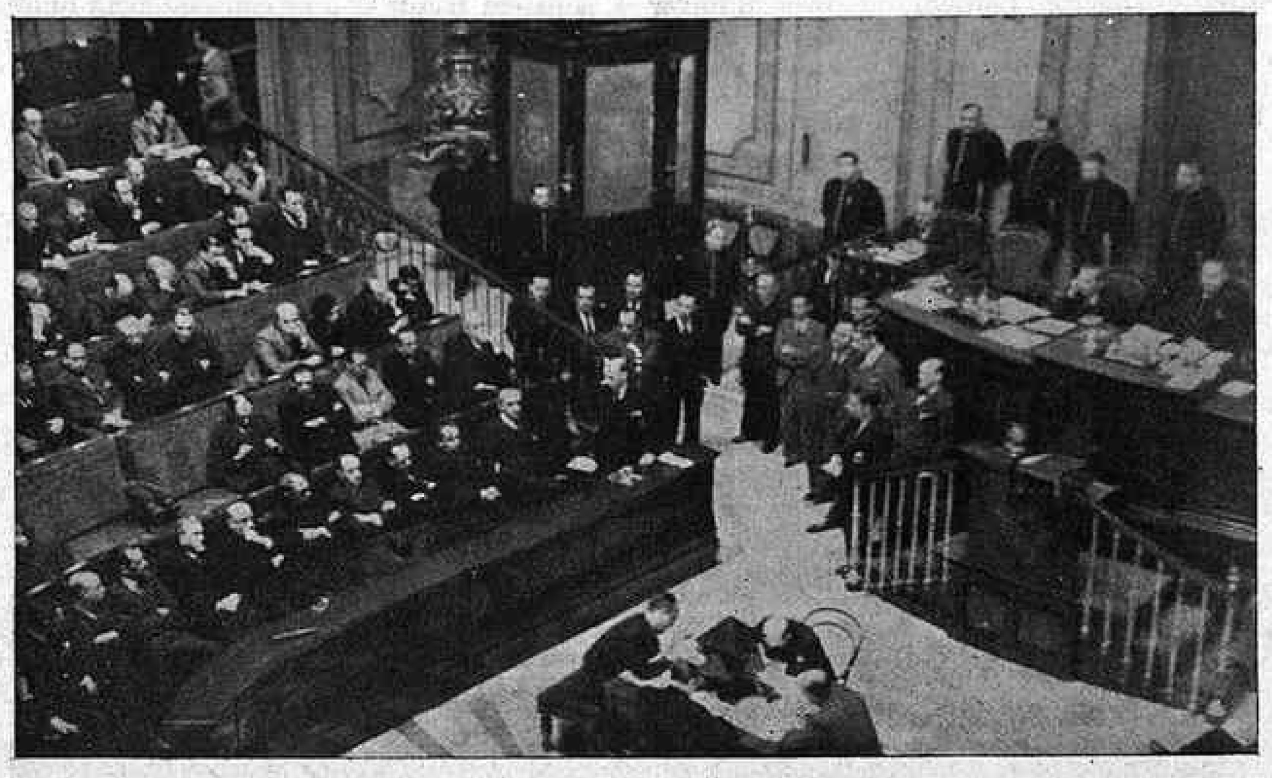

Casares Quiroga fent la declaració ministerial

La dimissió del govern anà precedida d'una sèrie de maniobres estratègiques que animaren durant la setmana els passadissos del Parlament. Primer fou l'intent de presentar un projecte de llei, concedint una subvenció als que han estat consellers, i que no prosperà. Després vingué la carrera d'obstacles cap a les conselleries, que donà lloc a combats animats.

Finalment dissabte vingué la crisi. Divendres, en arribar el senyor Comorera de Madrid, fou cridat pel president de la Generalitat. Aquest li donà les gràcies pels termes elogiosos en què havia parlat d'ell a Madrid i li comunicà que la crisi quedaria plantejada l'endemà dissabte.

Es evident que en l'ànim del president de la Generalitat influïren diverses consideracions, entre les quals pesava molt el fet de la inestabilitat del govern amb la participació dels socialistes. Però hi havia altres fets que preocupaven, sobretot, el partit majoritari. Des de la Conselleria d'Economia i Agricultura el senyor Comorera féu una política que ha contribuït bastant a l'apartament que s'observa entre la Unió de Rabassaires i l'Esquerra. La forma altiva amb que la Unió ha presentat recentment unes demandes al govern de la Generalitat potser pesà en el curs dels esdeveniments.

Plantejada la crisi quedava per resoldre l'abast que hauria de pendre. Segons referències bastant certes, es va pensar, de primer antuvi, a provocar una crisi a fons i anar a una reestructuració completa del Consell. Però això presentava seriosos inconvenients. Es perdia en opinió dels dirigents polítics l'esperit del govern del 6 d'octubre, es comprometia, a més a més, la tasca empresa des d'algunes Conselleries i s'obria pas a totes les impaciències, que no són poques.

Aquestes circumstàncies determinaren la limitació de la crisi. No seria total sinó parcial, és a dir es limitaria a cobrir les dues Conselleries vacants i es desdoblaria la d'Obres Públiques i Sanitat.

Oberta la crisi el dissabte, es passaren tres dies jugant amb noms. Tots els imaginablement possibles consellers foren citats com a candidats. Alguns d'aquests feren confessions de modèstia per la galeria gòtica, potser per augmentar l'interès dels informadors.

Diumenge i dilluns el senyor Companys féu consultes. Es clar que no tenia cap necessitat de fer-les perquè essent la Conselleria funció delegada i tenint el president la confiança del govern no calia demanar l'opinió de ningú. Però les consultes han tingut la seva utilitat. S'ha demostrat que gairebé tots els sectors polítics són partidaris de la dissolució del Parlament i de la representació proporcional i que la Cambra actual no és de cap manera útil a la situació del país.

El dilluns a la tarda, malgrat que encara duraven les consultes, el govern es pot dir que estava format. Només s'havia de resoldre la qüestió de la Conselleria de Sanitat, que s'havia ofert a Acció Catalana i que, per tal que fos ocupada pel doctor Corachan, s'havia pensat oferir una Conselleria sense cartera a l'esmentat partit. Una vegada arranjada aquesta qüestió, potser restà encara el problema del titular de la Conselleria d'Economia i Agricultura, que es disputaven els senyors Rouret i Galés i que finalment fou per al senyor Prunés.

Hi ha, doncs, en el nou govern tres consellers nous: Pere Comes, Lluís Prunés i doctor Corachan. Els altres són els mateixos de l'anterior govern.

Es fàcil que en aquest govern hi hagi canvis ben aviat. Dimarts d'aquesta setmana es va reunir la Junta de Seguretat i potser quan sigui traspassat l'ordre públic el senyor Prunés passarà a la Conselleria de Governació.

Sempre, naturalment, que aquest govern duri més enllà dels pressupostos. Perquè ens oblidàvem de dir que el Parlament hi farà mala cara i potser alguna ganyota. Hi ha no menys que quatre consellers que no són membres del Parlament!

EL CONGRÉS JURÍDIC CATALÀ

El Congrés Jurídic Català ha continuat aquesta setmana les seves tasques. La importància dels debats què s'han produït en el Congrés ha demostrat que aquest Congrés ha sobreeixit l'abast d'una reunió tècnica per encarar-se netament amb tot el problema vivíssim de la nostra reorganització jurídica. De fet aquest Congrés ha examinat, d'un a un, els problemes jurídics que un Parlament de Catalunya amb elements tècnics suficients hauria hagut d'examinar fa temps. Problemes per al Parlament Català? El Congrés, durant una setmana, ha examinat tots els que fan referència al Dret Català. Una gran quantitat d'oradors han intervingut en aquests debats, amb una preparació envejable i amb una oratòria acuradíssima. Signe evident que es va formant una selecció d'homes que han enfocat els problemes de Catalunya amb gran altesa de mires i amb la consciència de la necessitat que el nostre país tingui els homes més aptes als llocs de responsabilitat i de govern.

... de política de la República

EL GOVERN ES PRESENTA A LA CAMBRA. — LA SETMANA POLÍTICA

El govern Casares Quiroga es presentà aquesta setmana al Parlament. Hi havia un cert interès a veure quina rebuda li farien les Corts, perquè hi havia en l'ambient moments de passió i signes de desarticulació del Front Popular.

La personalitat política del senyor Casares, ferma i expeditiva, li va conquistar una aurèola prèvia entre els elements integrants del Front Popular. Feia pocs dies que s'havien produït fets extraordinaris de caràcter militar, que es tallaren amb ràpida energia, i el cap del govern, potser amb habilitat política, féu un discurs adequat al moment, un discurs de completa hostilitat envers el feixisme.

El govern es presentà al Parlament declarant-se successor de l'anterior i amb el mateix programa. El cap del govern no volgué ésser ni extens ni prolífic en detalls programàtics; es tracta d'un govern que ha recollit una herència i un programa, el qual procurarà executar amb tota puntualitat i tot l'interès.

El govern féu declaració expressa d'antifeixisme. Contra el feixisme, digué el senyor Casares, el govern és un bel·ligerant. Paraules que anaven directament als grups extrems del Front Popular. Tanmateix el senyor Casares no deixà d'advertir a aquests mateixos sectors que, comptant sempre governar amb l'opinió pública, no toleraria les exigències del carrer.

El nou govern anuncià la realització d'un vast programa d'obres públiques que, al mateix temps que procura remeiar l'atur forçós, sigui una font de noves riqueses. Dintre el programa d'aquest govern figuren modificacions fiscals que remeïen l'actual injustícia, procurant que les tributacions siguin millor repartides.

Serà possible que el nou govern pugui aplicar aquest programa? Es evident que els propòsits transformadors del nou gabinet necessiten la pau del carrer i la normalització social. Persisteixen, encara, molts punts de subversió, molts focus irresistibles a la bona voluntat del Govern.

Hi ha en els homes de l'actual govern no sols bona voluntat sinó experiència. El senyor Casares farà segurament una política d'atracció parlamentària i cridarà a la col·laboració indirecta molts elements que potser no s'adonen de l'anarquia que provoquen. El senyor Moles, ministre de la Governació, prepara una combinació de governadors i és fàcil que amb ella s'intentés desplaçar aquells homes que, confonent la bona voluntat amb la feblesa i la fermesa amb la violència, han contribuït a la negació de les funcions de bon governant, que aquests darrers temps són més necessaris que mai.

El senyor Casares ha pogut evitar un moment greu per al Front Popular. Persisteix la unió dintre els grups republicans d'esquerra; Marcel·lí Domingo, desmentint malicioses interpretacions, va a la presidència de la minoria d'Izquierda Republicana. Adhuc dintre el socialisme s'ha aclarit molt la situació, després d'una setmana d'insults periodístics, des d'*El Socialista* i *Claridad*. Passant a l'ofensiva, Prieto i González Peña han dit veritats molt gruixudes als socialistes infantil-extremistes que creuen que Largo Caballero és un Lenin espanyol, sense recordar que el 4 d'octubre no féu la revolució que havia promès. S'acosta el Congrés del partit, i el grup *Claridad*, que tenen moltes coses per amagar, potser no desitgen que hi hagi massa enemics.

L'ESTATUT DE CASTELLA I LLEÓ

Es la notícia de la setmana. L'ex-ministre maurista César Silió publica un article a *El Debate* parlant-ne. Deia que Castella no podia ésser *la Cenicienta* i acabava citant les paraules anticatalanistes de Menéndez Pidal, que en el pròleg de la seva *España romana* diu que Castella i Andalusia han estat els pilars d'Espanya, com ho foren en temps dels romans (punt de vista erroni, tanmateix), una mena d'alcaloide d'Espanya. L'endemà el senyor Gil Robles anunciava l'Estatut de la regió castellano-lleonesa, que seria votat per tots els partits i plebiscitat per una gran majoria. Els bascos creuen que aquest Estatut és una maniobra contra el seu, i és molt probable que sigui així. Es tracta de fer discutir simultàniament els dos Estatuts, i com que l'Estatut de Castella serà «l'Estatut feixista», el d'Euzcadi serà notablement retallat.

... de política internacional

LA CRISI DEL GABINET BRITÀNIC

Al gabinet anglès hi ha crisi parcial per la dimissió del ministre de Colònies, Thomas, motivada per qüestions de moralitat.

A Londres hi ha hagut un petit escàndol, però que, donat el caràcter dels anglesos, no ha pres les proporcions que segurament hauria adquirit en altres països.

Fa un mes, en el Consell de ministres es decidí, en sessió secreta, d'aplicar un augment sobre determinats impostos. A fi d'evitar especulacions, la notícia havia de mantenir-se secreta fins al moment d'aplicar l'augment. En comptes d'això, la notícia traspuà i serví perquè alguns especuladors provessin de perjudicar l'Estat. L'enquesta judicial ordenada pel govern dugué resultats inesperats. El qui havia fet conèixer la decisió del govern hauria estat el fill del ministre Thomas, el qual no podia saber la notícia sinó pel seu pare. S'ha incoat procés contra els especuladors, pertanyents al ram d'assegurances, i la responsabilitat moral de Thomas sembla que ha aparegut bastant clara.

Thomas ha dimitit en una lletra a Baldwin, la tenor de la qual no ha deixat de suscitar comentaris.

Thomas, d'origen obrer, era un dels fundadors del partit laborista, però seguí Mac Donald quan aquest fundà el partit laborista nacional, que no ha prosperat gaire. Popularíssim a Anglaterra, ningú no hauria imaginat que la carrera política de Thomas havia d'acabar d'una manera tan brusca.

Aquesta crisi ha produït dos corrents en l'opinió anglesa: un de partidaris d'una reforma del ministeri, de manera que sigui format exclusivament per conservadors, i un altre de partidaris del manteniment del caràcter nacional del gabinet, és a dir amb la col·laboració dels liberals nacionals de John Simon i dels laboristes nacionals de Mac Donald.

Baldwin és partidari de la segona solució, però Austen Chamberlain i Churchill, que ja fa algun temps que no estan d'acord amb el *premier*, són partidaris de la segona. El que és segur és que l'ala dreta dels conservadors, representada per Hoare, participarà en el ministeri reformat.

Si malgrat els errors comesos, Baldwin continua tenint el seu prestigi de sempre dintre el partit i davant l'opinió pública, el seu govern, en canvi, troba una viva oposició. La seva política davant el conflicte italo-etíop i el cop de força hitlerià no ha estat ben vista, àdhuc per elements de la majoria, car es creu que constitueix una humiliació per a la Gran Bretanya.

De totes maneres, no és de creure que Baldwin deixi el poder. Probablement s'aguantarà fins a la coronació d'Eduard VIII. Es probable, però, que la política internacional del gabinet evolucioni. Hi ha, en efecte, una contradicció entre el Foreign Office i el Quai d'Orsay pel que fa a la solidaritat i la seguretat col·lectiva. Mentre França voldria el desarmament, si no general, almenys gradual i amb control sobre la fabricació d'armaments, Anglaterra creu que per tal de mantenir la pau cal estar formidablement armat.

LES ELECCIONS BELGUES

Diumenge passat van tenir lloc les eleccions per a la renovació total de la Cambra de Diputats i parcial del Senat. Aquestes eleccions han desvetllat l'interès internacional perquè per primera vegada a Bèlgica es presentava un partit catòlico-feixista, el rexista, fundat per un tal Degrelle.

Per la seva petitesa i la seva posició geogràfica, Bèlgica ha de refiar-se de les grans nacions veïnes, França, Anglaterra o Alemanya. Malgrat els esforços de la finança germànica per atreure el petit país a la seva òrbita, Bèlgica ha estat sempre sota la influència francesa i anglesa, que la guerra europea encara refermà més.

Hitler ha intentat tots els mitjans per canviar aquest estat de coses, i darrerament pregà a Beck, ministre polonès d'Afers Estrangers, determinades gestions prop de Van Zeeland. Aquesta missió fracassà del tot. Aleshores afavorí el partit rexista, fortament tenyit de nazisme, però posat sota l'advocació de Crist-rei a fi d'explotar el sentiment catòlic dels belgues.

Resulta que els rexistes han aconseguit més llocs del que es preveia; però, de totes maneres, els catòlics — que per llur divisió han perdut alguns llocs — els socialistes i els liberals segueixen essent la gran majoria de la Cambra, i per això és possible la formació d'aquell ministeri tripartit que ha de succeir al de Van Zeeland. Podria ésser que el cap del govern fos Vandervelde i que en formés part Van Zeeland.

En la Cambra passada les proporcions eren les següents: catòlics, 79; socialistes, 73; liberals, 21; frontistes, 7; comunistes, 3.

En l'actual, la composició serà: socialistes, 70; catòlics, 63; liberals, 23; rexistes, 2; frontistes, 16; comunistes, 9.

La composició del Senat serà: socialistes, 39; catòlics, 34; liberals, 11; rexistes, 8; flamingants, 5; comunistes, 4.

Els electors belgues s'aturen davant els cartells electorals

L'AGITACIÓ ÀRAB A PALESTINA

Les informacions sobre la situació a Palestina són pessimistes. L'hostilitat dels àrabs envers els jueus, en comptes d'atenuar-se, augmenta de gravetat i d'extensió. El moviment, antisemita en els seus inicis, ara pren proporcions antieuropees i especialment antibritàniques. L'assalt, diumenge passat, a algunes casernes de gendarmeria anglesa no deixa cap dubte sobre aquest punt, i les declaracions fetes dilluns pels líders àrabs, encara menys.

Encara no s'ha pogut precisar, per bé que no manquin indicis, de quin cantó han pogut sortir les instigacions a la revolta, que podria ésser molt greu si s'escampés per tot el món àrab.

El *Manchester Guardian*, en una correspondència de Jerusalem, deplora l'actitud de l'alt comissari britànic, que després d'haver estat incerta i tímida, ara ha pres una forma de represàlia violenta, que, donada la psicologia aràbiga, no produirà sinó efectes contraris als desitjats.

Cada dia hi ha atemptats i col·lisions entre els revoltosos i la policia—sense abandonar pas la persecució dels jueus—, i ningú no pot preveure com acabarà una situació, donat que els mitjans del govern britànic per a mantenir l'ordre, per ara s'han mostrat inoperants.

Homenatge a setze lustres

(*Ve de la pàgina* 6)

Pilotat per un client de la casa, un dia vaig anar a visitar el vell Rosny en el seu pis del carrer de Rennes, al cor de la *rive gauche*. Estatge de colors ombrívols, una mica trist i sever, de bon burgès endreçat de 1890. Com a única mostra de relativa modernitat, la tossa paquidèrmica d'un gros piano de cua omplint un recó de sala.

L'escriptor seia voltat d'un reduït grup d'amics, gairebé tots d'edat canònica. Entre les llaminadures del berenar, es desenterrava algun record momificat cada vegada que l'ocasió es feia propícia al llarg dels temes d'actualitat política, artística o literària que es comentaven amb un accent potser encara vagament entroncat al dels salons *ancien régime*. Amb els ullets negres, vius i pentrants, sotjant insistentment l'expressió dels que parlaven, amb la mà còncava ampliant la receptivitat de l'orella, l'il·lustre ancià expressava una punyent tensió de la voluntat per a corregir la deficiència auditiva. A desgrat d'aquest molest esforç, sabia mantenir animosament el seu paper de centre natural de la minúscula assemblea. Ara facilitava un mot just, difícil de trobar, o bé ajudava a perfilar amb naturalitat una definició enrevessada; ara contraopinava contundentment, amb sagetes que sabien ésser agudes i precises sense ferir mai els límits de la discreció i del tacte. I acabava descabdellant algun comentari ple de substancia a cavall d'una oració fàcil, seductora, que tothom escoltava ple d'atenció.

He vist ben poques tertúlies íntimes tan interessants i tan curioses com la d'aquell dia a can Rosny. Però no hi vaig tornar mai més. Era massa viu el sentiment de sentir-s'hi estranger en el temps, tortura encara més subtil i més fiblant que la de sentir-se foraster en l'espai. Impossible de sostreure's a l'obsessió d'ésser un intrús indiscret entre fills del Segon Imperi que han vist Sainte-Beuve, Courbet, Leverrier; que han estat amics de Taine, Flaubert, Renan, Manet o Turguènev i que us parlen de Verlaine, de Moréas i de Jarry com si encara exercissin llurs plenes funcions de cul de cafè pel Boul' Mich'.

* * *

Servit per l'endurança d'un robust organisme, cuirassa de la lucidesa i de l'agilitat d'un esperit refractari al rovell del temps, l'autor de *L'Impérieuse Bonté* no haurà hagut de sofrir l'amarga sensació de sobreviure's. Les seves darreres proses es sostenen amb l'alè que només dóna la pervivència de qualitats fonamentals, independents de les velleïtoses modalitats que van i vénen amb diversa fortuna pel camp de les lletres a l'atzar dels figurins que en regeixen els abillaments accessoris. Les proves més a mà són ben patents: *Les Editions des Portiques* publiquen una col·lecció on cada volum conté narracions i novel·letes de diferents autors. No fa pas massa, apareixia un d'aquests llibres contenint treballs de dues prestigioses signatures jovençanes. I bé: l'avi Rosny encetava la sèrie amb una forta i suggestiva *nouvelle* que, pel joc comprometedor del contrast directe, empal·lidia terriblement l'estimable literatura dels altres dos companys de fortuna.

Que els vostres fecunds vuitanta anys siguin només una fi d'etapa, estimat mestre. I que us puguem veure arribant a la centúria amb una altra cistella vessant de fruits madurs, policroms, perfumats i saborosos!

ALBERT JUNYENT

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hit...no i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconsegueixen sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispensant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA — Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòbatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

si el insomnio le desvela,

y después de las noches de sueño intranquilo se despierta cansado y con la cabeza pesada, és síntoma evidente de que los resíduos úricos le han intoxicado. Debe V. extirpar estos venenos aligerando el plasma sanguíneo con la dosis diaria de Urodonal, para recobrar, al regar sus órganos y tejidos con una sangre purísima, un sueño reparador que le renueve las energías vitales

URODONAL

limpia la sangre

porque disuelve el ácido úrico

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006